

Marlena Radwan
Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie

„LUBELSKI” KSIĘGOZBIÓR BOLESŁAWA PRUSA

The “Lublin” book collection of Bolesław Prus

„Люблинское” книжное собрание Болеслава Пруса

Słowa kluczowe: Bolesław Prus, księgozbiór, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie, digitalizacja, pozytywizm, pisarze polscy

Key words: Bolesław Prus, book collection, Hieronim Łopaciński Regional Public Library in Lublin, digitalisation, Positivism, Polish writers

Ключевые слова: Болеслав Прус, книжное собрание, Люблинская Воеводская Публичная Библиотека им. Иеронима Лопацинского, дигитализация, позитивизм, польские писатели

Wstęp

Bolesław Prus (Aleksander Głowacki) dla szerokiej rzeszy odbiorców to przede wszystkim pisarz, dziennikarz, propagator idei dziewiętnastowiecznych. Wielu badaczy analizowało filozofię życia pisarza, jego stosunek do ówczesnego świata przez pryzmat napisanych dzieł. Niewielu natomiast pochyliło się nad zawartością jego biblioteki. Niniejszy artykuł poświęcony jest księgozbiorowi Prusa, a zwłaszcza części przechowywanej w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie (dalej: WBP w Lublinie), zwanej „lubelskim” księgozbiorem Prusa. Określenie to zastosowane zostało przez badaczy w odniesieniu do *Notatek „lubelskich”* – zeszytu Prusa, przechowywanego w lubelskiej księżnicy. Pochodzi ono przede wszystkim od miejsca przechowywania zapisków, a w tym przypadku także księgozbioru¹. Postaram się pokazać, jaką rolę książki pełniły w życiu autora *Lalki*, dokonać analizy zbioru pod kątem języka publikacji, tematycznym i wskazać odbicie myśli pozytywistycznej w czytanych przez niego dziełach. Artykuł ten jest kontynuacją tekstu dotyczącego rękopisów Prusa, który został opublikowany w „Dostrzegaczu Bibliotecznym”². Okazją do jego napisania

¹ B. Prus, *Notatki „lubelskie”*, oprac. M. Kreft, A. Martuszewska, Warszawa – Lublin 2014, s. 8, 253.

² M. Radwan, *Kolekcja „Bolesław Prus” w Bibliotece Cyfrowej WBP w Lublinie*, „Dostrzegacz Biblioteczny” 2016, nr 1 (81), s. 9–13, [dostęp: 22 IX 2017], <http://hl.wbp.lublin.pl/wbp/images/stories/publikacje/dostrzegacz/d2016_1.pdf>.

były prowadzone równoległe prace digitalizacyjne w Pracowni Digitalizacji WBP oraz opublikowana już kolekcja „Bolesław Prus” w Bibliotece Cyfrowej WBP (dalej: BC).

Temat księgozbioru Prusa podejmowało kilku badaczy. Jako pierwszy nad tym zagadnieniem pochylał się Feliks Araszek³. Podjął on próbę przeanalizowania księgozbioru Prusa pod względem ilościowym, językowym oraz zwrócił uwagę na marginalia i liczne podkreślenia występujące w wielu egzemplarzach. Po nim swój artykuł opublikował Tadeusz Brzostowski⁴, który rozszerzył pracę poprzedniego badacza uzupełniając ją o dane dotyczące inwentarza sporządzonego przez wdowę po B. Prusie. Spis Oktawii Głowackiej stał się z kolei punktem wyjścia dla analizy opublikowanej przez Halinę Ilmurzyńską i Agnieszkę Stepnowską⁵. W swojej książce autorki przedstawiły kompletny inwentarz poszerzony o informacje dotyczące historii badań, warsztatu pracy oraz losów księgozbioru. Katalog, stanowiący główny zrąb opracowania, zawiera dodatkowe wiadomości dotyczące lokalizacji poszczególnych książek, ciekawszych marginaliów i podkreśleń. Właśnie to dzieło stało się podstawą dla moich rozważań. Ostatni artykuł poświęcony bibliotece Prusa opublikowały Jadwiga Rudnicka i Małgorzata Wojtkiewicz⁶. Dotyczy on szeroko pojętego stosunku Prusa do książek.

Książki i myśl pozytywistyczna

Książki w życiu Prusa pojawiły się prawdopodobnie w momencie rozpoczęcia przez niego edukacji szkolnej w 1856 r. w Powiatowej Szkole Realnej w Lublinie. Ze wspomnień Juliana Ochorowicza – kolegi Prusa, dowiadujemy się jakie dzieła znajdowały się w kręgu uczniowskich zainteresowań. Przywołując rok 1864 i VI klasę Lubelskiego Liceum, Ochorowicz wymienia autorów, których wówczas czytywano: „Studiowałem (...) zawzięcie Dupoteta, La Fontaine’a i Deleuze’a a *Fantazyjne objawy* Szokalskiego (...) były przedmiotem szerszej dyskusji”⁷, co pośrednio świadczyć może, iż sam Prus również miał okazję poznać te pozycje. Oprócz wyżej wspomnianych autorów uczniów interesowały też: *Szkola gospodarstwa* Józefa Supińskiego, *Biblioteka popularna nauk przyrodniczych* Aarona Bernsteina, *Zasady fizjognomiki i frenologii* Johanna Kaspara Lavatera⁸ oraz prace Jana i Jędrzeja Sniadeckich. Następstwem tak poważnej lektury stały się wykłady zorganizowane przez Prusa dla słabszych uczniów. Dwie godziny dziennie, po zajęciach, w sali lekcyjnej liceum wykladał kosmografię, algebrę, trygonometrię i solidometrię⁹. Ulubionymi szkolnymi przedmiotami przyszłego pisarza były matematyka

³ F. Araszek, *Prus w świetle własnej biblioteki*, „Pamiętnik Literacki”, R. 42, 1951, z. 3/4, s. 1068–1126.

⁴ T. Brzostowski, *Jeszcze o bibliotece Bolesława Prusa*, „Pamiętnik Literacki”, R. 46, 1955, z. 3/4, s. 222–235.

⁵ H. Ilmurzyńska, A. Stepnowska, *Księgozbiór Bolesława Prusa*, Warszawa 1965.

⁶ J. Rudnicka, M. Wojtkiewicz, *Bolesław Prus i książki*, „Przegląd Humanistyczny”, R. 19, 1975, nr 12, s. 105–117.

⁷ J. Ochorowicz, *Przed trzydziestu laty*, w: *Wspomnienia o Bolesławie Prusie*, zebrał i oprac. S. Fita, Warszawa 1962, s. 27.

⁸ Tamże, s. 28.

⁹ R. Świdziński, *Notatki o Prusie 1864–1870*, w: *Wspomnienia o Bolesławie Prusie*, zebrał i oprac. S. Fita, Warszawa 1962, s. 66. Solidometria – z łacińskiego *solidus* – stały, a z greckiego *metron* – miara. Cześć geometrii elementarnej, w której poznaje się właściwości linii prostych i płaszczyzn w przestrzeni oraz właściwości i sposoby mierzenia powierzchni i objętości brył geometrycznych. Zob. *Encyklopedia powszechna S. Orgelbranda*, t. 23, Warszawa 1866, s. 812.

i nauki przyrodnicze. Znany był z wygłaszania opinii, iż wszystko, czego nie można policzyć i zważyć jest głupstwem i kłamstwem. Największym jego marzeniem w ówczesnych latach była chęć sprowadzenia wszystkich dyscyplin nauki do metod matematycznych. Aby to osiągnąć czytał dzieła ekonomiczne Johna Stuarta Milla, Wilhelma Roschera oraz książki przyrodnicze Karola Darwina¹⁰.

Wśród wspomnianych lektur na pierwszy plan wysuwają się dzieła naukowe. Zauważamy od razu, że mniej czasu autor *Lalki* poświęcał na czytanie dzieł z szeroko pojętej literatury pięknej, co w kontekście przyszłego zawodu może wydawać się niezrozumiałe. We wspomnieniach J. Ochorowicza pojawia się wzmianka jedynie o utworze Edmunda Chojeckiego *Alkadar*¹¹. Odrzucenie literatury pięknej związane jest z rozczarowaniami wynikającymi z udziału w powstaniu styczniowym. Po klęsce zrywu autor *Faraona* przeszedł załamanie i podpadł na zdrowiu, o czym pisze w liście do szkolnego przyjaciela Mścisława Godlewskiego z dnia 11 XI 1865 r.: „(...) mam rozklekotaną głowę, częste mdłości, ataki krwi do mózgu”, a o swoich ideałach i poglądach mówi: „(...) ja, dawny ja, pochowany jestem razem z nadziejami moimi pod Białką, skąd drugi ja wyniósł: dwumiesięczne szaleństwo, zwątpienie w tego rodzaju zabawy”¹². Powstanie, a zwłaszcza rana odniesiona 1 IX 1863 r. w potyczce pod Białką i popowstańcze uwięzienie, było dla Prusa ważnym doświadczeniem życiowym, które odcisnęło piętno na jego przyszłości. Stało się impulsem do porzucenia marzeń o wolnościowym zrywie i ukształtowania się w ich miejsce poglądów oraz myśli pozytywistycznej, której do śmierci był wierny. W kolejnym liście do M. Godlewskiego z dnia 21 XII 1865 r. czytamy na nowo sformułowany program ideologiczny: „(...) Główne zajęcia nasze: nauka, badanie, kształcenie się wszechstronne. (...) Nauka wszystko może, a więc i to, na czym zresztą zasadza się dobro ogółu”¹³. Stwierdzenie to jest zarysem pracy u podstaw, czołowego hasła nurtu pozytywistycznego. Wiele lat później Prus powracał do trudnych wydarzeń. Na łamach „Tygodnika Ilustrowanego” z 1911 r. za niepowodzenia powstańcze obwiniał literaturę piękną, poezję i książki historyczne. Wprost mówił o młodzieży przesiąkniętej ideałami romantyzmu, które doprowadziły do klęski i śmierci wielu ludzi. Za złe przygotowanie powstańców, brak planu i dowódców oskarżał niewłaściwy dobór literatury:

„Lat temu sześćdziesiąt wyobrażano sobie u nas, że jeśli warto czytać co, to albo poezję albo dzieła historyczne. Młodzież prawie wyłącznie żyła poezją, to też, jako dalszy ciąg urządziliśmy sobie poetycką wojnę w roku 1863, podczas której była, śmierć, poświęcenia, cierpienia, zsyłki i szubienice, ale nie było ani wojska, ani oręża, ani wodzów, ani jakiegokolwiek rozsądnego planu”¹⁴.

Autor *Lalki* był przeciwnikiem nie tylko literatury pięknej (sic!), ale zwłaszcza literatury lekkiej. Dał temu wyraz w jednej z *Kronik*: „Literatura lekka, jako stały pokarm, wystarcza dla półgłówków; godne więc politowania jest to społeczeństwo, które na niej tylko poprzestaje”¹⁵.

¹⁰ L. Włodek, *Bolesław Prus: zarys społeczno-literacki*, Warszawa 1918, s. 21.

¹¹ J. Ochorowicz, dz. cyt., s. 28.

¹² A. Głowacki (Bolesław Prus), *Listy*, oprac. K. Tokarzówna, Warszawa 1959, s. 24.

¹³ Tamże, s. 30.

¹⁴ B. Prus, *Nagroda Carnegiego. Zamiast Kroniki*, „Tygodnik Ilustrowany” 1911, nr 8, s. 148, [dostęp: 1 VI 2016], <<http://bcul.lib.uni.lodz.pl/publication/118>>.

¹⁵ B. Prus, *Kronika Tygodniowa*, „Kurjer Warszawski” 1875, nr 141, s. 2, [dostęp: 2 VI 2016], <<http://ebuw.uw.edu.pl/publication/48485>>.

W latach późniejszy Prus niejednokrotnie wyrażał swoje opinie na temat pisarstwa. Najbardziej bezpośrednio robił to na łamach prasy, w *Kronikach*, które pisał i publikował od 1874 r. do końca życia. W felietonach poruszał wiele ponadczasowych kwestii, które przeplatały się z wydarzeniami współczesnymi. Z całości materiału można wyodrębnić stałe zagadnienia dotyczące oświaty, nauki, wychowania, handlu, gospodarki, polityki i spraw społecznych. Zagadnienia te mieszczą się w ideologii pozytywizmu, której pisarz był sympatykiem. Obok ważnych wydarzeń zamieszczał informacje na temat nowości wydawniczych oraz recenzje książek kupionych samodzielnie lub ofiarowanych. Recenzował artykuły z prasy popularno-naukowej, niedostępne dla szerokiego grona odbiorców. W redagowanej przez siebie rubryce wskazywał książki pomocne w rozwiązywaniu problemów życia codziennego. Propagował twórczość dla ludu, opisywał książki dla dzieci, tytuły popularyzujące naukę, poszerzające horyzonty. Znając trudną sytuację bytową mas pracujących zwracał uwagę na wydawnictwa z dziedziny socjologii, psychologii i ekonomii. W swoich felietonach przemyślał informacje o encyklopediach, podręcznikach i książkach wydawanych przez towarzystwa naukowe. Przykładem niech będzie artykuł w „Kurierze Warszawskim” z dnia 21 II 1880 r., w którym wyraża swój podziw dla pierwszego tomu *Słownika geograficznego Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*. Prus zachwycił się wydawnictwem, chwali autorów. Mówi również o tym, że w Europie nie ma tego typu książek, choć Anglicy i Niemcy mają większy dorobek naukowy:

„Słownik geograficzny jest książką wysoce pożyteczną i w szczegółach bogatą. Najuczniejszy anglik ani niemiec nie potrafiłby nic podobnego napisać. Jakim więc sposobem stało się, że kraj nasz, nie posiadający bynajmniej uczonych tej miary co najuczniejsi anglicy albo niemcy zdobył się jednak na podobne wydawnictwo?”¹⁶.

Omawiane publikacje traktował jak środek do osiągnięcia celu – lepszego życia. Według Prusa poprzez kształcenie praktyczne, doksztalcanie i ogólne podnoszenie kwalifikacji, społeczeństwo ma szansę nie tylko poszerzyć swe horyzonty wiedzy, ale też wzbogacić się finansowo¹⁷. Szczególnie dużo uwagi poświęcał młodym ludziom. Próbował zachęcić ich do czytania, samokształcenia, samodzielnego twórczego myślenia. W kronice opublikowanej 13 II 1909 r. w „Tygodniku Ilustrowanym” namawiał młodych ludzi do lektury dzieł z dziedziny fizyki i chemii:

„Niech na początek przerabia sama i z młodszymi kolegami te skromne doświadczenia, jakie znajdują się opisane w *Fizyce bez przyrządów* S. Kramsztyka, w *Fizyce* B. Stewarta, w *Chemii* H. E. Roscoego, niech czyta *Bańki mydlane* Boysa, *O świetle* J. Tyndalla, niech korzysta z przyrządów Uranii i przypatruje się doświadczeniom w Muzeum przemysłu i rolnictwa, a już tem samem zrobi pierwszy krok – w zdobyciu naukowego myślenia”¹⁸.

¹⁶ B. Prus, *Kroniki. Wybór*, oprac. S. Fita, Warszawa 1987, s. 102; B. Prus, *Kronika tygodniowa*, „Kurier Warszawski” 1880, nr 41, s. 1, [dostęp: 2 VI 2016], <<http://ebuw.uw.edu.pl/publication/53363>>.

¹⁷ J. Rudnicka, M. Wojtkiewicz, dz. cyt., s. 107.

¹⁸ B. Prus, *O myśleniu naukowym. Kronika tygodniowa*, „Tygodnik Ilustrowany” 1909, nr 7, s. 127, [dostęp: 2 VI 2016], <<http://bcu.lib.uni.lodz.pl/publication/106>>.

Zacofanie intelektualne narodu polskiego było dla Prusa impulsem do wywyższania dzieł naukowych i popularnonaukowych. Jako człowiek czytany bez wątpienia zauważał rozwój cywilizacyjny zachodniej Europy i reszty świata w stosunku do Polski. Rozumiał, że przyszłość należy do narodów wysoko rozwiniętych, uprzemysłowionych i dobrze sytuowanych ekonomicznie. Wielokrotnie postulował o zakładaniu czytelni publicznych, prosił wydawców o przekazywanie książek na rzecz sierocińców. Chciał, aby książki były tanie, porządnie oprowione, drukowane dużymi literami.

Księgozbiór Bolesława Prusa

Bolesław Prus umarł 19 V 1912 r. Spuścizna, jaką pozostawił po sobie to nie tylko wielkie dzieła literackie, ale również prywatny księgozbiór, dla badacza mający ogromne znaczenie. Zdając sobie sprawę z wartości merytorycznej księgozbioru prawdopodobnie już w 1909 r. przewidział dla niego dalsze losy. Według ostatniej woli cały zbiór miał zostać przekazany Towarzystwu Biblioteki Publicznej w Warszawie: „(...) książki pozostałe po mnie raczą Kuratorowie, po porozumieniu z żoną moją, oddać na własność Towarzystwu Biblioteki Publicznej w Warszawie”¹⁹. Oktawia Głowacka spełniła ostatnią wolę męża. Na prośbę Komitetu Towarzystwa dokonała spisu książek. Inwentarz sporządzony został w specjalnie do tego celu przeznaczonej księdze, wydrukowanej w składzie papieru Antoniego Szustra w Warszawie. Całość liczy 167 stron, pierwsza karta została usunięta, a sam spis rozpoczyna się od strony 2. Karta inwentarzowa zawiera rubryki z liczbą porządkową, nazwiskiem autora, tytułem, treścią, oprócz tego z informacją o ilości tomów, wydawcy, miejscu wydania, roku wydania, formacie, oprawie lub jej braku, cenie handlowej, cenie zakupu, dacie otrzymania. Jest też miejsce na ewentualne uwagi o egzemplarzu²⁰. Nie wszystkie rubryki spisu są wypełnione. Często brakuje daty otrzymania. Oprócz tego żadna z pozycji nie ma podanej ceny handlowej i ceny zakupu. Wpisując tytuły do inwentarza Oktawia Głowacka jednocześnie stemplowała książki owalną pieczęcią z napisem „Z księgozbioru Bolesława Prusa”.

Podstawą analizy omawianego zbioru jest wyżej wspomniany inwentarz. Dysponując nim można wiele powiedzieć na temat biblioteki oraz samego pisarza. Pierwsze spostrzeżenie jest takie, że autor *Lalki* nie był bibliofilem. Potwierdza to wygląd książek, w większości pozbawionych kunsztownych, ozdobnych opraw, a także ich dobór, nastawiony na konkretną wiedzę. W książce *Księgozbiór Bolesława Prusa* autorki prześledziły powiększanie się biblioteki pisarza na przestrzeni lat. Za początek gromadzenia książek uznały rok 1874, w którym Prus rozpoczął pracę w „Kurierze Warszawskim” i zyskał stały dochód, oraz kolejny 1875, w którym wziął ślub z Oktawią Trembińską. Tytuły z wcześniejszą datą wydania znajdujące się w bibliotece Prusa prawdopodobnie były pamiątkami rodzinnymi. Część z nich zapewne zakupił sam, jako potrzebne podręczniki. Z roku na rok zbiór systematycznie się powiększał, a liczba książek wydanych w poszczególnych przedziałach czasowych przedstawia się następująco: 1873–1892 to 509 tytułów, 1893–1912 to 1202 dzieła, rok 1912 to 52 książki²¹.

Ze względu na język publikacji wszystkie dzieła znajdujące się w księgozbiorze można podzielić na cztery grupy. Pierwszą, najliczniejszą, stano-

¹⁹ Biblioteka Narodowa, B. Prus, Moja ostatnia wola, rkps sygn. 10310 IV, k. 2v, [dostęp: 30 V 2016], <<https://polona.pl/item/7148808/3/>>.

²⁰ T. Brzostowski, dz. cyt., s. 224.

²¹ H. Ilmurzyńska, A. Stepnowska, dz. cyt., s. 15.

wią wydawnictwa w języku polskim. Na podstawie inwentarza wiemy, że było ich 1030, z czego tylko 676 stanowią tytuły oryginalne. Pozostałe 354 to dzieła przetłumaczone. Drugą grupę reprezentują książki w języku francuskim – 611 tytułów: 483 oryginalnych, a 128 w tłumaczeniu. Kolejna grupa to publikacje w języku rosyjskim – 147 książek: 91 oryginalnych i 56 w tłumaczeniu. W języku niemieckim Prus posiadał 69 utworów: 65 oryginalnych i 4 tłumaczenia. W bibliotece znajdowało się 7 tytułów esperanckich i 1 książka w języku czeskim²².

Wśród spisanych książek bardzo niewiele jest dzieł autorów klasycznych w ich rodzimych językach. To, co się znajduje w księgozbiorze Prusa to głównie francuskie wydania tej literatury. Znikoma obecność klasycznych pozycji spowodowana jest prawdopodobnie słabą znajomością greki i łaciny. Ale powodem może też być negatywny do nich stosunek Prusa, co potwierdzają pisane przez niego kroniki. I tak w „Kurjerze Warszawskim” z 1880 r. czytamy: „(...) dobra książka napisana o jakimś przedmiocie w osiemnaście wieków po Chrystusie jest więcej warta od dobrej książki napisanej na kilka wieków przed Chrystusem”²³. O podobnym podejściu wspomina też F. Araszkiwicz w pracy *Bolesław Prus i jego ideały życiowe*. Krytyka Prusa często skierowana była na szkolnictwo, nauczanie greki i łaciny, które według felietonisty nie przydadzą się młodzieży w przyszłym życiu, nie przygotowują też duchowo ani fizycznie²⁴.

Analizując księgozbiór Prusa pod względem tematycznym, oprócz wydawnictw encyklopedycznych, słownikowych, językowych i podręczników, można wyodrębnić kilka grup. Liczba książek w poszczególnych zbiorach odzwierciedla zainteresowania pisarza. Najliczniej gromadził dzieła z zakresu nauk społecznych, ekonomicznych i politycznych – odnotowano 686 tytułów. W zestawie tym znalazły się książki uważane przez autora *Lalki* za jedne z najbardziej przydatnych w kwestii rozwiązania problemów społecznych. Drugą grupę stanowią dzieła z zakresu szeroko pojętej sztuki i literatury – 381 tytułów. Taka liczba książek uzasadniona jest z jednej strony zawodem pisarskim Prusa, a z drugiej strony fachowym podejściem do rzeczy, którymi się zajmował. Kolejna to filozofia i psychologia z 372 tytułami. W tej kategorii najliczniej reprezentowane są książki z zakresu psychologii, co potwierdza, iż w centrum zainteresowań pisarza znajdował się przede wszystkim człowiek i jego problemy. Na czwartym miejscu znajdują się wydawnictwa z ulubionej przez Prusa matematyki – „królowej nauk” oraz przyrody – 220 tytułów. Kolejne dziedziny to historia i geografia z 90 tytułami. Tutaj znajdują się prace dotyczące dziejów państw oraz warunków życia w nich panujących. Ostatnią, szóstą pozycję, zajmują książki religijne z 53 tytułami, wśród których przeważają dzieła okultystyczne²⁵.

Oprócz książek O. Głowacka przekazała bibliotece warszawskiej pozostawione przez męża czasopisma. Były to m.in.: „Wędrowiec”, „Tygodnik Ilustrowany” i „Świat”. Tytuły te nie są wymienione w spisie. Wiadomo natomiast, że pochodzą z daru B. Prusa. Potwierdzeniem jest odnaleziona w Instytucie Badań Literackich karta pocztowa znajdująca się w teczkach ze zbiorami po Stanisławie Brzostowskim. Karta adresowana do O. Głowackiej z datą 1 X 1913 r. zawiera pokwitowanie odbioru oraz podziękowania za dar. Korespondencja ta nie posiada znaczka – została wysłana przez gońca²⁶.

²² Tamże, s. 16.

²³ B. Prus, *Kroniki tygodniowe*, „Kurjer Warszawski” 1880, nr 122, s. 3, [dostęp: 8 VI 2016], <<http://ebuw.uw.edu.pl/publication/53443>>.

²⁴ F. Araszkiwicz, *Bolesław Prus i jego ideały życiowe*, Lublin 1925, s. 92.

²⁵ T. Brzostowski, dz. cyt., s. 226.

²⁶ H. Ilmurzyńska, A. Stepnowska, dz. cyt., s. 11.

Tak przedstawiający się księgozbiór wraz z inwentarzem trafił do Biblioteki Publicznej w Warszawie 18 IX 1913 r. Świadczy o tym zapis w „Księdze protokołów posiedzeń Komitetu Towarzystwa Biblioteki Publicznej w Warszawie 1907–1914” mówiący, iż przyjęto ofiarowany księgozbiór według sporządzonego inwentarza. Księgozbiór liczył 1938 dzieł w 2534 tomach²⁷. Inwentarz został w całości zdigitalizowany i udostępniony na stronie Mazowieckiej Biblioteki Cyfrowej²⁸.

„Lubelski” księgozbiór Prusa

Przekazanie daru do biblioteki warszawskiej nie zakończyło wędrówki książek. Prawdopodobnie plan sprowadzenia części książek do Lublina zrodził się w głowie dr. Aleksandra Jaworowskiego podczas odczytania testamentu. Żywo zaangażowany w organizację Biblioteki Publicznej i rozwój jej zbiorów rozumiał zapewne, że całej biblioteki Prusa do Lublina nie sprowadzi, ale widział szansę na przejęcie chociażby fragmentu tego zbioru. Zdawał sobie sprawę, iż część tytułów znajdujących się w księgozbiornie przyjaciela biblioteka warszawska już posiada. Kiedy zorientował się, że istnieje możliwość umieszczenia dubletów w lubelskiej bibliotece, rozpoczął o to starania. Zapis w testamencie: „po porozumieniu z Żoną moją”, otwierał furkę do realizacji planu. Jaworowski na pewno skontaktował się z wdową po Prusie. Podczas rozmowy najwyraźniej uzyskał jakieś obietnice, ponieważ wystosował list do prezesa TBP w Warszawie, w którym informuje, że O. Głowacka zgodziła się oddać do lubelskiej księżnicy wszystkie tytuły będące dubletami w stosunku do zbiorów biblioteki warszawskiej. Jeden z kuratorów testamentu, a jednocześnie prezes warszawskiego TBP mecenas Antoni Osuchowski skontaktował się z O. Głowacką, aby omówić jej życzenia co do przekazania. Sprawa ta była też oficjalnie przedstawiona na zebraniu komitetu TBP w Warszawie 19 VI 1913 r. Ustalono, że po przejęciu książek przez bibliotekę warszawską i wydzieleniu dubletów zostaną ofiarowane do Lublina. Udało się to pod koniec listopada 1913 r.²⁹

Dr Jaworowski już 22 XI 1913 r. został zawiadomiony, że książki „w ilości paruset” są przygotowane do przewozu. Jednocześnie proszono o informację, „w jaki sposób mają one być dostarczone do Biblioteki Lubelskiej”³⁰. Prawdopodobnie pod koniec lutego lub na początku marca 1914 r., za pośrednictwem kolei, zbiory dotarły do Lublina. Za początkiem 1914 r. przemawia też liczba dzieł zapisanych w sprawozdaniu Komitetu Towarzystwa w Lublinie za rok 1913: „księgozbiór w końcu roku sprawozdawczego liczył dzieł 17 777 w 28 324 tomach”³¹. Natomiast w inwentarzu biblioteki książki z daru pojawiają się bezpośrednio po numerze 17 861 z adnotacją „Dar Biblioteki Publicznej w Warszawie”, co oznacza, że do biblioteki trafiły w kolejnym roku. Na początku były to sporadyczne wpisy. Natomiast pomiędzy numerami 17 918 a 18 196 książki wpisywano znacznie większymi grupami, ponadto towarzyszy im zapis: „Dar Biblioteki

²⁷ Tamże.

²⁸ Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy, O. Głowacka, Inwentarz księgozbioru Bolesława Prusa, rkps sygn. 124.IV, [dostęp: 7 VI 2016], <<http://mbc.cyfrowemazowsze.pl/publication/5287>>.

²⁹ H. Ilmurzyńska, A. Stepnowska, dz. cyt., s. 23.

³⁰ Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie (dalej: WBP w Lublinie), Korespondencja Towarzystwa Biblioteki Publicznej w Warszawie z lat 1907–1939, List Towarzystwa Biblioteki Publicznej w Warszawie do Aleksandra Jaworowskiego z dnia 22 XI 1913 r., rkps sygn. 2963, t. 1, k. 73.

³¹ *Sprawozdanie komitetu Towarzystwa Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie za rok 1913*, Lublin [1914], s. 6.

Publicznej w Warszawie z Księgozbioru B. Prusa³². O przybyciu transportu w 1914 r. świadczy też zapis w protokole z posiedzenia komitetu TBP im. H. Łopacińskiego z dnia 24 II 1915 r. Zanotowano w nim liczbę wpływów do biblioteki w roku poprzednim. Wśród darczyńców prywatnych wymieniona została „p. Głowacka (Prusowa) – 247 t.”³³. Zapis ten świadczy, że A. Jaworowski dublety przekazane z biblioteki w Warszawie traktował jako prywatną darowiznę wdowy po przyjacielu.

Księgozbiór przekazany przez bibliotekę warszawską wszedł do zasobów, jako zwykły dar. Spośród całości zainteresowano się przede wszystkim tymi zbiorami, których Biblioteka im. H. Łopacińskiego nie posiadała. Następnie zajęto się wydaniem wielotomowymi. Jeśli jakiś tytuł znajdował się już w zbiorach, ale brakowało do niego tomów starano się uzupełnić brakujące pozycje. Z jednej strony praktyka ta była zrozumiała, ale pod względem historycznym był to błąd. Doprowadziła bowiem do rozbicia i rozproszenia darowanego zbioru Prusowskiego. W ten sposób niektóre tytuły opuściły bibliotekę na zawsze, zostały przekazane, jako dublety do innych placówek np. do Biblioteki Polskiej Macierzy Szkolnej w Lublinie lub trafiały w prywatne ręce lubelskich bibliofilów. Jako przykład można podać *Historię filozofii materialistycznej* odnanioną w zbiorach księdza dr. Ludwika Zalewskiego³⁴. Liczby w ten sposób oddanych książek nie da się ustalić, ponieważ w bibliotece nie zachowały się żadne spisy wydawanych dubletów.

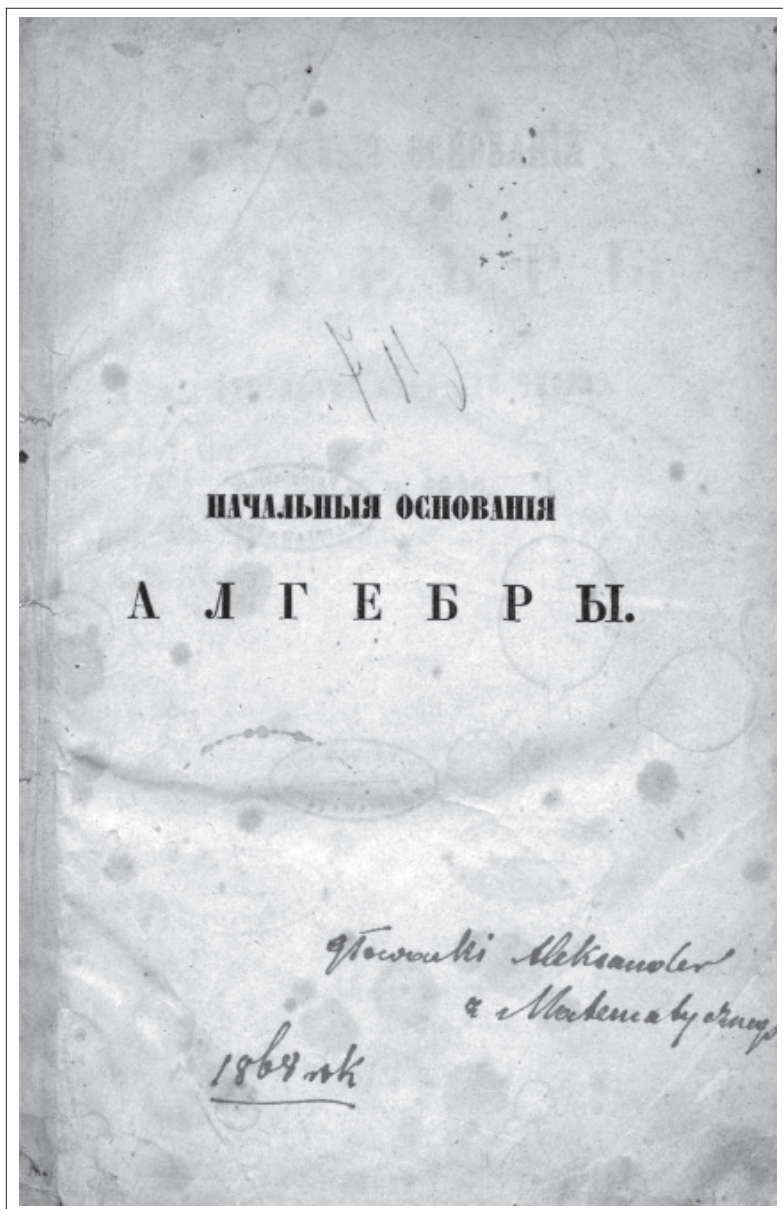
Jak wspomniano wcześniej podstawą poszukiwań książek z księgozbioru Prusa była praca H. Ilmurzyńskiej i A. Stepnowskiej *Księgozbiór Bolesława Prusa*. Najbardziej pomocny okazał się katalog książek stanowiący główny zrąb tej publikacji. Oprócz opisów katalogowych poszczególnych dzieł, autorki umieszczały informacje dotyczące lokalizacji danego tytułu oraz kompletności wydawnictw wielotomowych. Przeglądając ten katalog wyodrębniłam książki z lokalizacją „Lublin Biblioteka Publiczna”. Jednak wiele z nich opatrzonych zostało adnotacją „nie odnaleziono”. Z tej puli udało mi się odnaleźć jeszcze trzy tytuły. Z kolei przejrzenie książek autorstwa Bolesława Prusa wydanych za jego życia ujawniło pieczętkę własnościową w publikacji pt. *Kłopoty babuni*. Zasadniczo inwentarz sporządzony przez O. Głowacką nie zawierał książek, których autorem był Prus oraz tych dotyczących jego twórczości. Badacze tłumaczą to osobistym bardzo emocjonalnym stosunkiem Głowackiej do dzieł męża. Ta niewielka książeczka prawdopodobnie zatem zawieruszyła się ofiarodawczyni w trakcie przygotowywania zbioru dla biblioteki warszawskiej, a stamtąd wraz z innymi dubletami trafiła do WBP w Lublinie.

Przechodząc do szczegółowej analizy księgozbioru na wstępie omówię czasopisma, które znalazły się wśród podarowanych przez bibliotekę warszawską tytułów. Obecnie w naszych zbiorach znajdują się cztery tytuły z kolekcji B. Prusa. Pierwszy to „Listy Polskie” – czasopismo, którego ukazał się tylko jeden numer próbny w 1904 r. Poruszało tematy dotyczące Królestwa Polskiego. Następny to „Dodatek Miesięczny do Czasopisma Przegląd Tygodniowy”. W zbiorach biblioteki zachowały się numery z roku 1902 i 1903. Periodyk drukował artykuły dotyczące szeroko pojętej sztuki i literatury. Trzeci tytuł to francuskie „Causeries Scientifiques”, które dotyczyło zagadnień z dziedziny nauki i techniki. Czwarty natomiast to rocznik statystyczny państwa niemieckiego „Statistisches Jahrbuch für das Deutsche

³² WBP w Lublinie, Inwentarz księgozbioru Łopacińskiego, t. 2.

³³ WBP w Lublinie, Księga Protokołów Towarzystwa Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie, Protokół posiedzenia Członków Komitetu Towarzystwa Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie z dnia 24 II 1915 r., rkps sygn. 2961, k. 178.

³⁴ F. Araszkiwicz, *Prus w świetle własnej...*, s. 1083.

Strona tytułowa dzieła Nikolaja Šeglova z autografem Aleksandra Głowackiego, ze zbiorów WBP, sygn. 323996 II/L

Качающему Болезнам
Политам на Рамий
Шей рортонной ин
Под черкесом
230790 Дукел.

История Литературы
Китайской, Персидской,
Сирийской, Японской,
и
Г. П. Смирновского

Содержит 2 т. История Литературы Французской
и Английской в Библиотеке Императорской
и Академической.

Dedykacja dla Bolesława Prusa w książce *Literatura chińska*,
ze zbiorów WBP, sygn. 454046 II/L

Reich”. Tematy prezentowane na łamach gazet znajdowały się bez wątpienia w kręgu zainteresowań Prusa.

Księgozbiór zachowany w WBP jest zbiorem szcztąkowym, stanowiącym tylko małą część całości biblioteki Prusa. Odzwierciedla on tylko znikomo spektrum zainteresowań pisarza, ale pozwala na zrozumienie wielu ówczesnych problemów. Bez wątpienia jest to cenny zbiór nie tylko ze względu na daty wydania wielu książek, ale przede wszystkim z uwagi na ich właściciela. Sama myśl, że korzystał z nich Prus, trzymał je w rękach, czytał, a na wielu pozostawił ślady w postaci podkreśleń, marginaliów czy nawet przypaleń papierosem sprawia, że czujemy się świadkami historii. Aby lepiej „poznać” książki należące kiedyś do pisarza należy je przeanalizować i zbadać.

WBP w Lublinie obecnie w swych zbiorach z księgozbioru B. Prusa posiada 200 tytułów książek w 247 woluminach. Liczba ta jest inna niż podana w pracy H. Ilmurzyńskiej i A. Stepnowskiej (191 dzieł w 237 tomach)³⁵. Niezgodność ta wynika przede wszystkim z przyjętej metody pracy. Równocześnie z opracowywaniem katalogu i pisaniem artykułu prowadziłam prace nad katalogowaniem książek w BC. Przygotowanie książek do digitalizacji, ich szczegółowy przegląd i tworzenie opisów poszczególnych egzemplarzy wyłoniło trzy tytuły, nieuwzględnione we wcześniejszym spisie. Każdy tytuł, który w katalogu komputerowym WBP w Lublinie miał swoją własną sygnaturę, traktowałam jako odrębny egzemplarz, bez względu na to czy był współoprawny z innymi tytułami. Zabieg ten umożliwił opracowanie każdej pozycji oddzielnie.

Większość zachowanych egzemplarzy to dzieła jednotomowe. Wielotomowe występują w liczbie 28 tytułów w 77 woluminach. Z uwagi na język można wyodrębnić cztery grupy. Najliczniej reprezentowane są książki napisane w języku polskim – 117 tytułów w 149 woluminach. Dalej pod względem liczebności są pozycje w języku francuskim – 48 tytułów w 57 woluminach. W języku rosyjskim zachowały się 22 tytuły w 23 woluminach. Najmniejszą grupę stanowią dzieła wydane po niemiecku – 12 tytułów w 15 woluminach. W zbiorach znajduje się też jeden tytuł polsko-rosyjski – w 3 woluminach. Podział książek pod względem zawartości merytorycznej nie jest tak oczywisty, jak w przypadku ilości czy języka. Każdą książkę trzeba przejrzeć, zapoznać się z treścią, ale nawet to nie do końca pozwala na jednoznaczną klasyfikację. Podczas pracy nad księgozbiorem zachowanym w WBP wyodrębniłam siedem grup tematycznych: 1/ literatura, 2/ nauki społeczne, 3/ matematyka – przyroda, 4/ geografia – historia, 5/ filozofia – psychologia – logika, 6/ religia, 7/ inne.

Literatura

Największą grupę tematyczną stanowi literatura, na którą składają się 52 tytuły. W grupie tej znajdują się pozycje z literatury pięknej, książki z teorii oraz historii literatury. Najstarszą jest *Illiada* wydania w 1827 r. i jest to jedyny tytuł spośród niewielu dzieł klasycznych. Zdecydowana większość to literatura piękna: powieści i poezje, dzieła wydane w drugiej połowie XIX w. W omawianym dziale znajdują się książki z literatury angielskiej, francuskiej i rosyjskiej. Nie są to lekkie powiastki czy wierszyki. Czytając literaturę piękną Prus nie myślał tylko o przyjemności i miłym spędzeniu czasu. Jak wiemy, uważał, że książki muszą być pożyteczne, pouczające, poszerzające horyzonty. Zasady te dotyczą również literatury pięknej. W swojej domowej biblioteczkę posiadał dzieła dwóch twórców, którzy mieli znaczący wpływ na powstanie *Lalki*. Mowa tu o tłumaczonych na język francuski dziełach Charlesa Dickensa, pisarza uważanego za wybitnego przedstawiciela powieści

³⁵ H. Ilmurzyńska, A. Stepnowska, dz. cyt., s. 30.

społeczno-obyczajowej, w której autor nie skupia się na bohaterze, a na konkretnym środowisku i społeczeństwie ze wszystkimi jego specyfikami i zależnościami, oraz Honoriuszu Balzaku i jego *Komedii ludzkiej* – cyklu opowiadań i powieści, w których autor przedstawia człowieka egzystującego w różnych środowiskach. Z oryginalnej literatury francuskiej Prus czytywał utwory François Chateaubrianda – pisarza, polityka i dyplomaty. Z zachowanych podkreśleń i znaków można wnioskować, że szczególnie interesowało go dzieło *Génie du christianisme*. Lektura ta mogła być wykorzystana przy tworzeniu *Emancypantek*, które poruszają tematykę dogmatów religijnych i wierzeń. Wśród zachodnich tytułów należy też wymienić humorystyczny utwór *Snohy* autorstwa Williama Thackeraya. Brytyjski pisarz i satyryk opisywał XIX-wieczne angielskie społeczeństwo. Warto wspomnieć też o *Wojnie światów* Herberta Wellsa. Prus posiadał rosyjski przekład powieści z 1898 r. Tytuł ten jest zaskakujący i zdecydowanie nie pasuje do realistycznych powieści, z których wielokrotnie czerpał inspiracje. Można jednak przypuszczać, że książka ta znalazła się w bibliotece pisarza ze względu na swoją popularność. Dziś uważana jest za jedną z najwybitniejszych w historii światowej literatury fantastycznej i bez wątpienia już wtedy miała spore grono sympatyków. Obok dzieł europejskich autorów w jego kolekcji znalazły się książki m.in. Wsiewołoda Garszyna, Wiktora Burenina czy Antoniego Czechowa. W swych zbiorach Prus posiadał także książki podróżnicze. Należy tu wymienić nowele Jana Grzegorzewskiego *Z pod nieba wschodniego: nowele i fragmenty z podróży* poruszające tematykę Orientu oraz szkice podróżnicze Adama Szymańskiego *Wśród Słoweńców: szkice z życia społecznionych pobratymców*.

Drugą grupę książek stanowią wydawnictwa dotyczące teorii i historii literatury. Ważnymi tytułami są tu opracowania omawiające nowe prądy czy osoby zasłużone dla literatury światowej. Wśród najważniejszych wymienię dwa opracowania Georga Brandsa: *Główne prądy literatury XIX stulecia* i *Umysły współczesne: portrety literackie XIX wieku*. Książką traktującą o rodzimej literaturze jest dzieło Maurycego Mochnackiego *O literaturze polskiej w wieku dziewiętnastym*. Wśród tych kilku tytułów znalazł się też jeden podchodzący do literatury w sposób praktyczny a mianowicie *Jak czytać utwory piękna: literatura piękna jako źródło wykształcenia* Władysława Kozłowskiego. Książki dotyczące historii literatury to dzieła autorstwa Juliana Świącickiego. Znajdziemy tu *Historię literatury żydowskiej* oraz czterotomową literaturę powszechną: chińską, perską, arabską i japońską.

Jak już wcześniej wspominałam, autor *Lalki* był wielkim pasjonatem matematyki i nauk społecznych, dyscyplin wiedzy służących rozwojowi człowieka. Można zadać sobie pytanie: jak to się stało, że w zbiorach WBP przeważają zatem książki z dziedziny literatury? Wyjaśnienie jest proste. Trzeba pamiętać, że książki te są dubletami w stosunku do zbiorów Biblioteki Publicznej w Warszawie. Z całą pewnością wiele powieści i książek z teorii literatury w momencie otrzymania daru od O. Głowackiej znajdowało się już w księżnicy warszawskiej. Dlatego, nie chcąc dublować zbiorów, zdecydowano o przekazaniu ich bibliotece lubelskiej. Książki z innych dziedzin takich, jak ekonomia, nauki społeczne czy matematyka bez wątpienia były bardziej atrakcyjne tematycznie i z tego powodu zostały w Warszawie.

Nauki społeczne

Kolejną pod względem ilości grupą tematyczną są pozycje dotyczące nauk społecznych. Zasad ten liczy 52 tytuły poświęcone polityce, ekonomii, ustrojom państw czy kwestii kobiecej. Wiemy, że Prus utożsamiał się z poglądami pozytywistycznymi. Na ich skryształizowanie miała wpływ sytuacja społeczno-polityczna,

a w szczególności upadłe powstanie. Wszechogarniający upadek, bieda i marazm doprowadziły warstwy inteligencji do rozpoczęcia działalności na rzecz społeczeństwa. Zaczęto głosić hasła pracy u podstaw, rozwoju ekonomicznego, rozwoju oświaty i kultury. Prus mocno zaangażował się w te działania. Aby lepiej poznać problemy współczesnego świata oraz znaleźć odpowiednie rozwiązania tych problemów zaczął gromadzić literaturę z zakresu szeroko pojętych nauk społecznych.

Przeglądając tytuły książek na pierwsze miejsce wysuwają się te dotyczące ekonomii i ekonomii społecznej. Świadczą one o dużym zainteresowaniu pisarza sytuacją społeczeństwa. Tytuły takie jak: *Nędza dzisiejsza i dzisiejsze przeludnienie* Maxa Schippela, *Postęp i nędza* Henry’ego George’a czy *Srodki zaradcze przeciw nędzy* Adolphe’a Coste’a, świadczą o żywym zainteresowaniu Prusa tą tematyką. Nie są to lektury człowieka nieznającego życia i problemów ludu, ale obywatela zatroskanego i pragnącego poprawy warunków życia. Prus doskonale je znał, jako że w młodości otarł się o środowisko robotnicze i ciężka praca nie była mu obca. Zdawał sobie sprawę, że jedyną drogą do poprawy warunków jest wysiłek, nauka i pomoc innych. Czytał książki uczące ekonomii. W zbiorze znajdziemy takie tytuły jak: *Początki nauki finansów* Luiggi’ego Cossa, *Zarys ekonomii społecznej* Stanisława Kempnera i *Ekonomię polityczną według prof. B. Beneckiego* w opracowaniu Józefa Piaseckiego.

Oprócz zagadnień ekonomicznych autora *Placówki* interesowały także sprawy polityczno-ustrojowe. Swoją uwagę poświęcał studiowaniu książek z zakresu ustroju państw europejskich. W tym miejscu należy wymienić dzieło Stanisława Okolskiego *Ustrój państw Europejskich i Stanów Zjednoczonych*. W książce tej autor skupia się zarówno na ustrojach politycznych, jak i na prawie konstytucyjnym. Innym przykładem tych zainteresowań jest książka w całości poświęcona jednemu z lepiej rozwiniętych państw europejskich. Mowa tu o *Angielskim samorządzie miejscowym* Williama Odgersa. Pośrednio z tematem politycznym, ale też z oświatą i kulturą, związane są dwa kolejne tytuły: *Andre Bellessorta Podróż do Japonii* oraz *Japonia* Wilhelma Deppinga. Pierwsza poświęcona jest rozwojowi społeczeństwa japońskiego i stosunkom z Chinami. Drugi tytuł też porusza te kwestie, ale z podkreśleniem wynika, że więcej uwagi Prusa przykuły zagadnienia reform, szczególnie oświaty i militarnej. Prawdopodobnie wydawnictwa te posłużyły pisarzowi do pisania cyklu felietonów publikowanych na łamach „Kuriera Codziennego” od 19 kwietnia do 30 VI 1904 r. pt. „Japonia i Japończycy”³⁶.

Wśród książek należących do Prusa, a zgromadzonych w WBP, znalazły się dwie poświęcone kobietom. Pierwszą jest dzieło amerykańskiej pionierki badań nad pracą kobiet, Wirginii Penny *Praca kobiet, czyli zakres ich działalności...* Od razu trzeba zauważyć, że nie jest to książka głosząca hasła emancypacji. Od samego początku autorka zajmuje się prezentacją zawodów i zajęć, którym kobiety mogłyby się poświęcić. Książka ta jest w pewnym sensie przewodnikiem, a nawet encyklopedycznym przedstawieniem zawodów, dzięki którym kobiety mogą znaleźć środki na utrzymanie siebie i swoich rodzin. Pisarka pokazuje przemysłowcom oraz właścicielom dóbr, w jaki sposób i przy jakich zajęciach mogą zatrudniać kobiety. Jednocześnie zwraca uwagę na złe warunki socjalne pracy kobiet oraz wskazuje rozwiązania służące ich poprawie. Drugim dziełem dotyczącym tematyki kobiecej jest *Kobieta współczesna* – praca zbiorowa wydana w 1904 r., do której wstęp napisał sam Prus. Książka przedstawia kobiety w różnych rolach: jako nauczycielki, wychowawczynie, opiekunki domowego ogniska, twórczynie kultury i sztuki. Jed-

³⁶ L. Włodek, dz. cyt., s. 61.

nocześnie zawiera opisy roli kobiet w poszczególnych krajach Europy oraz garść zestawień statystycznych.

Prus wypowiadając się o sprawach kobiet, czy to w powieściach czy na łamach prasy, zwracał uwagę na ich społeczne zadania. Dla pisarza przedstawicielki płci pięknej były matkami, opiekunkami i wychowawczyniami przyszłych pokoleń – to dla niego wzór kobiecości. Jeśli natomiast chodzi o dążenie do równouprawnienia ekonomicznego Prus je popierał, ale sam mówił, że będzie to trudne. W swoich publikacjach wiele razy pisał o niesprawiedliwym traktowaniu kobiet. W całym cywilizowanym świecie pozycja pań była gorsza, począwszy od życia w rodzinie, gdzie dla rodziców była mniej wartościowa od synów, a skończywszy na małżeństwie, w którym dla męża była kochanką, kucharką i sprzątaczką. Uzależniona od mężczyzny musiała być mu posłuszną i wychowywać dzieci. Kiedy natomiast sytuacja życiowa zmuszała ją do pracy, na swej drodze napotykała tylko przeszkody. Bez wątpienia Prus dostrzegał ciężką sytuację materialną kobiet, ale zdawał sobie sprawę, że reformy społeczne muszą być rozłożone w czasie.

Kolejną książką, o której należy wspomnieć jest *L'affaire Dreyfus: les dessous d'une trahison* Téodora de Wyzewa. Książka ta poświęcona jest głośnemu politycznemu skandalowi, który zaistniał we Francji pod koniec XIX w. Dotyczył on Alfreda Dreyfusa, oficera artylerii żydowskiego pochodzenia, który w 1894 r. na skutek spreparowanych dowodów został oskarżony o szpiegostwo na rzecz Niemiec. Po odbytych sądzie został skazany na dożywotni karny obóz na „Diabelskiej Wyspie” w Gujanie. W trakcie odbywania kary wyszło na jaw oszustwo. Osoby za to odpowiedzialne albo popełniły samobójstwo albo poddały się karze. On sam w powtórnym procesie – broniącym honoru armii został kolejny raz skazany. Dopiero nacisk opinii publicznej doprowadził do tego, że 19 IX 1899 r. prezydent Francji anulował wyrok. Sprawa ta odbiła się szerokim echem w wielu krajach, a sama afera we Francji doprowadziła do wielu zmian politycznych, m.in. skrajna prawica została zepchnięta na bok, doszło do rozdziału państwo – kościół, a armia została poddana cywilnej kontroli.

Nauki matematyczno-przyrodnicze

Zainteresowanie matematyką i innymi naukami ścisłymi u Prusa objawiło się już we wczesnych latach. Matematykę uważał za „królową nauk”, a nie jest też tajemnicą, że fascynowało go wszystko, co można policzyć i zmierzyć. Zamiłowanie to znajduje odzwierciedlenie na świadectwie ukończenia Gimnazjum Lubelskiego w 1866 r. Ze wszystkich przedmiotów powiązanych z matematyką przyszły pisarz otrzymał stopień celujący³⁷. Po ukończeniu Gimnazjum swoją przyszłość również wiązał z naukami ścisłymi. Od października 1866 r. uczęszczał na Sekcję Matematyczno-Fizyczną Wydziału Matematyczno-Fizycznego Szkoły Głównej w Warszawie. Nigdy jej jednak nie ukończył. Podczas jednego z egzaminów rozwiązał zadanie swoim sposobem, przez co profesor zwrócił mu uwagę. Prus wtedy odłożył kredę, wyszedł z sali i ostatecznie wystąpił z placówki. Jego „kariera” matematyczna skończyła się, ale co najważniejsze miłość do przedmiotów ścisłych pozostała do końca życia.

„Lubelski” księgozbiór Prusa z dziedziny nauk matematyczno-przyrodniczych obejmuje 39 tytułów. Najliczniej reprezentowane są te dotyczące fizyki i matematyki, a lata ich wydania świadczą o tym, że korzystał z nich w czasach nauki w Szkole Głównej. Najstarszą zachowaną książką jest wydana w 1820 r. *Trygono-*

³⁷ K. Tokarżówna, S. Fita, *Bolesław Prus 1847–1912. Kalendarz życia i twórczości*, Warszawa 1969, s. 65.

metryka kulista analitycznie wyłożona Jana Śniadeckiego, z której prawdopodobnie uczył się podczas swych lat szkolnych. Innym tytułem, do którego z pewnością sięgał jest *Načal'nyâ osnovaniâ algebry: s tablicami stepenej čisiel ot 1 do 1000* Nikolaja Seglova. Na stronie tytułowej tego wydania widnieje autograf pisarza: „Głowacki Aleksander z Matematycznego. 1864 rok”. Kolejną książką z lat szkolnych może być praca Charlesa Briota *Leçons géométrie analytique* z 1868 r. Wśród pozostałych należących do zbioru matematycznego widzimy podstawowe tablice i formularze matematyczne pomocne przy rozwiązywaniu zadań, np. *Formelsammlung und Repetitorium der Mathematik enthaltend die wichtigsten Formeln und Lehrsätze Arithmetik, Algebra [...] Otto Bürklena* czy *Rozwiązwanie równań liczebnych* Juliana Sochockiego. W zbiorze tym znalazły się też książki z zakresu geometrii. Były to podręczniki m.in. duńskiego matematyka Juliusa Petersena *Metody i teorie rozwiązywania zadań geometrycznych*.

Fascynacja fizyką, jako nauką pokrewną matematyce, również znalazła swe odbicie w księgozbiórze. Przeglądając listę pozycji od razu zauważamy dwie dotyczące astronomii. Mowa tu o francuskojęzycznych dziełach, z których pierwszy to ogólny podręcznik kosmografii *Leçons nouvelles de cosmographie*, a drugi dotyczący koncepcji gwiazd *Les étoiles: notion d'astronomie sidérale* autorstwa Amédée Guillemina. O zainteresowaniach pisarza kosmosem świadczą książki z mechaniki *Kurs mechaniki rozumowej* Henryka Niewęglowskiego, praca profesora Sorbony Charlesa Delaunaya *Cours élémentaire de mécanique théorique et appliquée a l'usage des faculté* oraz praca wyróżniona na Uniwersytecie w Getyndze *Kritičeskaâ istoriâ obših principov mehaniki* Eugena Dühringa. Prusa interesowały zagadnienia dotyczące magnetyzmu i elektryczności. W tym miejscu należy wskazać pracę Andrew Jamiesona *Zasady magnetyzmu i elektryczności wyłożone dla uczniów elektrotechniki*. Można przypuszczać, że Prus dopiero rozpoczynał zdobywanie wiedzy z tej dziedziny, stąd w zbiorach podręcznik. Innym dziełem jest książka *Očerki "električeskih" âvlenij i ih "primėnenij k" praktičeskoj žizni* przedstawiający zjawiska elektryczne oraz ich zastosowanie praktyczne. Książek dotyczących chemii w lubelskich zbiorach jest dwie i są to pozycje o charakterze podręczników ogólnych: *Wstęp do nowoczesnej chemii* Augusta Hofmanna i *Zasady chemii ogólnej* Bronisława Znatowicza.

Nauki przyrodnicze także reprezentowane są przez niewielką liczbę książek. W zbiorach WBP mamy ich siedem i w większości dotyczą biologii, rozważań nad światem roślin i zwierząt. W całej bibliotece Prusa książek z tej dziedziny wiedzy było znacznie więcej. Autor *Lalki* przyrodę uważał za jeden z głównych pierwiastków życia. Kiedy nadchodziło lato opuszczał miasto i wyjeżdżał do Nałęczowa, gdzie wypoczywał na łonie natury. W jego księgozbiórze odnajdujemy opracowania z botaniki m.in. Karla Müllera *Świat roślinny: dzieło poświęcone miłośnikom przyrody*. Posiadał książki z zoologii. Warto tu wymienić dzieło francuskiego biologa, członka wielu wypraw badawczych do Afryki Henri'ego Lecomte'a pt. *Cours de zoologie*. Wśród wszystkich książek z dziedziny biologii na szczególną uwagę zasługuje dzieło Ellisa Havelocka – jednego z twórców współczesnej seksuologii, autora pojęcia „narycizm” – *Mężczyzna i kobieta: badania nad drugorzędnymi cechami płciowymi człowieka*. Jak czytamy w przedmowie autora jest to „rozbiór antropologiczny i psychologiczny drugorzędnych zmian płciowych”, a informacje w niej zawarte „leżą u podstawy wielu kwestyi społecznych”.

Geografia i historia

Historia i geografia to czwarta pod względem ilości książek grupa tematyczna wydzielona z księgozbióru Prusa licząca 23 tytuły. Dwie najstarsze publikacje

w tym zbiorze dotyczą geografii. Pierwsza to wydana w 1853 r. książka Ignacego Hołowińskiego *Pielgrzymka do Ziemi Świętej*. Dzieło to jest pokłosiem wyprawy z roku 1839, którą autor odbył na bliski Wschód. Oprócz szczegółowych opisów Jeruzolimy znajdziemy tam liczne relacje z wypraw nad Morze Martwe, rzekę Jordan czy opis wejścia na góry Karmel i Tabor, a nawet na pokryty śniegiem szczyt Dżabal Sanin w górach Libanu. Prus najprawdopodobniej interesował się zagadnieniami geologicznymi. W lubelskim zbiorze znajdują się cztery tytuły powiązane z tą tematyką. Najstarszym opublikowanym w 1858 r. jest *Świat i przemiany skorupy ziemskiej* napisana przez Rudolpha Ludwiga. Książka ta jest podręcznikiem wiedzy na temat budowy ziemi, występujących skał oraz wulkanizmu. W tomie drugim autor opisuje poszczególne okresy geologiczne. W przypadku tej pracy warto wspomnieć o zamieszczonych ilustracjach i przekrojowych rysunkach. Spośród innych dotyczących geologii nie można pominąć dwóch tytułów francuskojęzycznych: pierwszy Charlesa Saffraya *Histoire de la Terre: entretiens sur le passé, le présent et l'avenir de notre planète*, w którym przedstawiono historię ziemi oraz jej przyszłość, a drugi Leona Gérardina *La terre: éléments de cosmographie, de météorologie et de géologie* zawierający elementy kosmografii, meteorologii i geologii. Ciekawa wydaje się również książka dotycząca erupcji Krakatau i trzęsień ziemi – *L'éruption du Krakatoa et les tremblements de terre* Camilla Flammariona. Dzieło to wydane zostało w 1890 r., czyli siedem lat po wielkiej katastrofie. Wśród książek z zakresu geografii znajdziemy również opisy poszczególnych krajów. I tak np. mamy książkę pruskiego generała oraz pisarza Gustava Krahmera *Syberia i znaczenie Wielkiej Kolei Syberyjskiej*. Praca ta jest krótkim przewodnikiem po krainie, która otwiera się dla poszukiwaczy, osadników i handlarzy dzięki wybudowaniu kolei syberyjskiej. Innym tytułem dotyczącym Rosji jest pięciotomowe dzieło wydane w serii *Russkaâ zemlá*. Każdy tom poświęcony jest innej części Rosji.

Do zbioru książek historycznych zaliczymy 10 tytułów. W większości są to książki *stricto* historyczne. Dwie pozycje poświęcone są historii Żydów. Pierwszy tytuł to pięciotomowe wydawnictwo *Historia Żydów od Mojżesza do epoki obecnej* napisane przez publicystę i historyka żydowskiego pochodzenia Hilarego Nassbauma. Drugą książką o tej samej tematyce jest *Historia Żydów i ich wierzeń* Elie Astruca. W zbiorze znalazła się praca brytyjskiego historyka, pisarza i polityka Thomasa Macaulaya *Tomasza Babingtona Macaulaya Dzieje Anglii: od wstąpienia na tron Jakóba IIgo*. Wśród książek historycznych nie mogło zabraknąć poświęconych naszemu krajowi. Najciekawszą jest dwutomowa praca Maurycego Mochackiego wydana po raz pierwszy w Paryżu w 1834 r. *Powstanie narodu polskiego w roku 1830 i 1831*, będąca książką historyczną a zarazem relacją naocznego świadka historii, ponieważ Mochacki brał czynny udział w powstaniu listopadowym. Egzemplarz zachowany w zbiorach lubelskiej biblioteki pochodzi z 1863 r., a wydawcą jest Jan Żupański.

Filozofia, psychologia, logika

W swojej bibliotece Prus gromadził także pozycje dotyczące filozofii, psychologii i logiki. W lubelskim księgozbiorniku posiadamy 22 tytuły poświęcone tym dziedzinom. O tym, że autor *Kronik* interesował się logiką niech świadczy fakt, że na początku 1871 r. zaczął tłumaczyć i streszczać *Logikę* Jamesa Mill³⁸. Jednocześnie sam nosił się z zamiarem napisania książki dla dzieci z zakresu matematyki i logiki. W zbiorach lubelskich zachowało się niewiele prac na ten temat. Jedną z nich jest tłumaczona na język rosyjski *Elementarnyj učebnik'' logiki deduktivnoj*

³⁸ Tamże, s. 94.

i inductivnoj s” voprosami i priměrami Williama Stanleya Jevonsa. Drugą *Bakona metoda tlómaczenia natury* Michała Wiszniewskiego. Książka ta obok *Logiki* Mila była sztandarową lekturą Prusa dotyczącą myślenia³⁹.

Przeglądając książki z zakresu filozofii znajdziemy wydania podstawowe takie, jak *Historia Filozofii od Talesa do Comte’a* Georgea Lewesa oraz dotyczące poszczególnych przedstawicieli myśli filozoficznej np. dzieło Gustawa Piotrowskiego *Zola i naturalizm* oraz *Fryderyk Nietzsche: artysta i myśliciel* Alojzego Riehla. W zbiorze tym do naszych czasów przetrwały dwie książki dotyczące estetyki. Najstarsze to *Estetyka czyli Umnictwo piękne* Karola Libelta oraz dzieło Józefa Kramera *Listy z Krakowa*.

Omawiając książki filozoficzne należy wspomnieć o największym dziele filozoficznym napisanym przez Prusa *Najogólniejsze ideały życiowe*. Drukowano je w „Kurierze codziennym” od 13 IV 1897 do maja 1899 r., natomiast w połowie listopada 1900 r. ukazało się w formie książki. Na temat tejże publikacji wypowiedział się m.in. Henryk Struve pisząc, że tekst jest filozofią życiową uwzględniającą potrzeby oraz charakter narodowy⁴⁰. Książka ta na wielu wywarła duże wrażenie, przyczyniła się też do zmiany stylu i podejścia do życia. Przykładem niech będzie list Władysława Wróblewskiego z Brukseli datowany na 5 VII 1910 r., w którym informuje Prusa, iż lektura *Idealów życiowych* zachęciła go do podjęcia studiów ekonomicznych⁴¹.

Książek z dziedziny psychologii zgromadzonych w WBP jest 9. Ta niewielka liczba prezentuje tylko ogólny zakres zainteresowań pisarza. Znajdziemy tu bowiem oczywiste pozycje oraz studia poświęcone wnikliwej analizie ludzkiej duszy i zachowań. Warto wymienić chociażby książkę dotyczącą aspektu dorastania pod względem medycznym i psychologicznym pt. *Wiek młodzieńczy: studium psychologiczno-pedagogiczne* Ellswortha Lancastera czy testy psychologiczne w języku francuskim *Essai de psychologie générale* Charlesa Richeta. Prusowi nieobce były również zagadnienia dotyczące czułości, namiętności i bólu. Mowa tu o dwóch książkach francuskojęzycznych. Pierwsza autorstwa Charlesa Letourneaua *Physiologie des passions* jest antropologiczno-psychologicznym spojrzeniem na kwestie namiętności. W dziele tym odnajdziemy też szereg informacji dotyczących potrzeb życiowych, opisów różnych namiętności np. jedzenia, czy wzmianek odnoszących się do uczuć społecznych⁴². Drugą książką jest dzieło Léona Dumonta *Théorie scientifique de la sensibilité: le plaisir et la peine* dotyczące szeroko pojętej teorii czułości, przyjemności i bólu – uczuć znanych każdemu człowiekowi. Kolejnym ciekawym tytułem jest *Thum zbrodniczy: szkic psychologii zbiorowej* Scypio Sighelea, włoskiego kryminologa, prekursora badań nad psychologią tłumu. Za pomocą badań ukazał prawa, jakimi rządzi się tłum. Na podstawie wyciągniętych wniosków przeanalizował naturę zbrodni zbiorowej oraz jej konsekwencje dla ogółu społeczeństwa.

Książki te bezsprzecznie potwierdzają, że w centrum zainteresowań Prusa był przede wszystkim człowiek, a chęć jego poznania wymuszała niejako dobór lektur. Wyżej wspomniane książki na pewno posłużyły autorowi do konstruowania bogatego świata wewnętrznego swoich bohaterów, ludzi takich jak wszyscy, z takimi samymi problemami i przeżyciami. Zgłębianie psychologii i filozofii zaowocowało niezapomnianymi i różnorodnymi kreacjami literackimi, ukazującymi złożoność duszy ludzkiej.

³⁹ F. Araszkiewicz, *Prus w świetle własnej...*, s. 1078.

⁴⁰ K. Tokarżówna, S. Fita, dz. cyt., s. 559.

⁴¹ Tamże, s. 677.

⁴² F. Araszkiewicz, *Prus w świetle własnej...*, s. 1079.

Religia

Religię w „lubelskim” księgozbiorniku Prusa reprezentuje tylko jedna, czterotomowa książka, pt.: *Wykład historyczny, dogmatyczny, moralny, liturgiczny i kano-niczny wiary katolickiej* [...] Ambrożego Guilloisa. Na jej podstawie niewiele można powiedzieć o stosunku pisarza do zagadnień religijnych. Jednak z różnych źródeł wiemy, że był on człowiekiem wierzącym. Podobnie jak w innych przypadkach tak też o sprawach religijnych niejednokrotnie wypowiadał się w swych felietonach. Najobszerniej i najdobitniej zrobił to w artykule *Nasze obecne położenie* opublikowanym w „Tygodniku Ilustrowanym” w 1909 r. W artykule Prus zwraca uwagę na to, że ludzie bardzo często oddają się praktykom religijnym bez zastanowienia, przemyśleń i głębszego sensu: „Ogół bezmyślnie klepie pacierze, w których bodajże nie ma uczucia, albo bierze udział w obrzędach, z których już duch uleciał”⁴³. Powodem tego jest myślenie, że nauka oddala człowieka od Boga, w życiu każe kierować się zmysłami i wierzyć temu, co jest namacalne. Nic bardziej mylnego! Pisarz zaznacza, że ludzie powinni pamiętać o tym, że religia jest „potęgą wielką i dobroczynną” jest swoistą drogą do osiągnięcia celu na ziemi. Religię każdy wierzący powinien pielęgnować jak skarb, ponieważ jest ona motorem cywilizacji. Wydaje się, że Prus rozumiał religię również w sensie patriotycznym, jako „ducha narodu”. Pisał: „Duch narodu, ażeby rozwinął się w pełni, musi dążyć do wydania z siebie – twórczego rozumu, twórczej woli, twórczego uczucia, czyli: geniuszu, bohaterstwa i świętości. Otóż geniusz rodzi się z mądrości, bohaterstwo – z trudów, a świętość – z religii”⁴⁴.

Inne

W grupie tej, liczącej 11 tytułów, znajdziemy książki, których nie da się jednoznacznie zakwalifikować do żadnej z wymienionych kategorii. Znajdziemy tutaj dwa tytuły niemieckojęzyczne dotyczące poprawy pamięci: *Dr. Ewald Hartenbach's Kunst ein vorzügliches Gedächtnis zu erlangen* Karla Schöpfera, oraz *Die Kunst des vorzüglichen Gedächtnisses* Rafaela Hellbacha. Oba zostały wydane w 1893 r. Inną interesującą książką jest *Słownik rzeczy starożytnych* wydany w 1896 r., będący jedynym tego typu wydawnictwem w całej kolekcji. Jest on ciekawy również z powodu rysunku Bramy Krakowskiej umieszczonego na stronie przedtytułowej. Być może rysunek ów wykonał sam Bolesław Prus? Niestety nie ma pewności. Kolejną interesującą pozycją, wydaną w 1901 r., jest *Pierwszy konkurs cnoty: sprawozdania i materiały*. Książka ukazała się jako zbiór materiałów dotyczących konkursu ogłoszonego przez „Gazetę Polską” pt. „Pierwszy konkurs pięknych czynów”. W dziele tym zamieszczono nie tylko informacje bezpośrednio dotyczące konkursu, ale też ważniejsze artykuły poruszające kwestie etyczne. Wydaje się, że wydawnictwo to przede wszystkim spełnia funkcję pamiątki dla wszystkich osób zaangażowanych we wspomniane wydarzenie.

Inną, wydaną w 1907 r., a mającą charakter wspomnień, jest książka pt. *Przyjaciółom Włodzimierza Spasowicza*. Składa się ona z przedruków z prasy polskiej i zagranicznej, które ukazały się po śmierci Włodzimierza Spasowicza – prawnika i polityka optującego za zbliżeniem Polski i Rosji. W zamieszczonych informacjach prasowych znajdziemy szczegółową prezentację jego sylwetki oraz dorobku naukowego. Oprócz tego możemy zapoznać się ze szczegółową relacją z pogrzebu oraz przeczytać ważniejsze mowy pogrzebowe. Jak czytamy we wstępie książka ta

⁴³ B. Prus, *Nasze obecne położenie*, „Tygodnik Ilustrowany” 1909, nr 48, s. 979, [dostęp: 2 X 2017], < <https://polona.pl/item/7996774/8>>.

⁴⁴ Tamże, s. 979–980.

przede wszystkim przeznaczona jest dla przyjaciół Spasowicza, którzy trwali przy nim w dobrych i złych chwilach jego życia.

Książka jubileuszowa Dziennika Poznańskiego wydana w 1909 r. to kolejny interesujący tytuł. Zebrano w niej najciekawsze artykuły z 50 lat istnienia gazety, tworzące w całości interesujący obraz życia politycznego, społecznego, gospodarczego i intelektualnego na terenie Wielkopolski. Poszczególne artykuły odpowiadają największym bolączkom i sukcesom, jakie miały miejsce w tym regionie kraju. Są również kroniką przemian społecznych, odwracania się ról i przejmowania inicjatywy przez niższe warstwy społeczeństwa. Dużą rolę w kształtowaniu opinii przez „Dziennik Poznański” odegrali jego redaktorzy oraz dziennikarze, często działacze polityczni biorący czynny udział w walce o poprawę warunków życia i godność człowieka.

Zakończenie

Księgozbiór Bolesława Prusa przechowywany w WBP w Lublinie to cenny zbiór z kilku powodów. Przede wszystkim część tytułów to unikaty. Pamiętajmy, że książki przywiezione do Lublina w 1914 r. były dubletami w stosunku do zbiorów biblioteki warszawskiej. Obecnie część z nich to jedyne egzemplarze w kraju. Jak podają H. Ilmurzyńska i A. Stepnowska w lubelskiej bibliotece zachowało się 90% przekazanych tu książek. Aby pokazać skalę zniszczeń wojennych podają, iż w Bibliotece Publicznej w Warszawie z tysiąca wpisanych do inwentarzy tytułów przetrwało tylko 90 dzieł, czyli 9%⁴⁵.

Kolejnym powodem, dla którego zbiór ten jest tak ważny, to postać właściciela. Uświadomienie sobie, kto korzystał z tych książek wpływa na ich wartość historyczną. Książki te były przecież przez lata skrupulatnie gromadzone, część z nich pisarz otrzymał w prezencie. Na wielu pozostawił ślad, ponieważ często komentował czytany tekst na marginesach. Współcześnie podkreślenia i komentarze w książkach nierzadko uznajemy za szkodliwe i nieestosowne, ale te Prusowskie z punktu widzenia badacza są dzisiaj cennym materiałem naukowym. Przykładem wykorzystania zapisków może być przywoływany tu obszerny artykuł napisany przez F. Araszkiwicza⁴⁶.

Do niniejszego artykułu dołączony jest aneks w postaci spisu dzieł należących do B. Prusa, a znajdujących się w WBP w Lublinie. Wykaz ten jest pierwszym tego typu zestawieniem poświęconym wyłącznie lubelskiemu zbiorowi. Podzielony jest na dwie części: czasopisma (wydawnictwa ciągłe) i książki (wydawnictwa zwarte). W obu grupach zastosowano układ alfabetyczny. Każda pozycja katalogu składa się z podstawowego opisu zawierającego: autora, tytuł, tłumacza, opis fizyczny, przynależność do serii czy ilość tomów. Dodatkowo informacje te uzupełnione są o sygnaturę, pod jaką dana książka występuje w WBP w Lublinie.

Równocześnie z pracami nad spisem księgozbioru Prusa, prowadzone są prace digitalizacyjne w Pracowni Digitalizacji WBP w Lublinie. Każda książka jest skanowana i poddawana obróbce, aby w jak najlepszej jakości mogła zostać udostępniona czytelnikom poprzez BC. W pełni zdigitalizowany księgozbiór pisarza, wraz z opublikowanymi jeszcze w 2016 r. jego rękopisami, tworzy w BC odrębną kolekcję. Zakończenie prac nad księgozbiorem Prusa nastąpi w 2018 r. i wówczas będzie już w całości dostępny dla badaczy.

⁴⁵ H. Ilmurzyńska, A. Stepnowska, dz. cyt., s. 30.

⁴⁶ F. Araszkiwicz, *Prus w świetle własnej...*, s. 1068–1126.

661N

dublet 312

SŁOWNIK RZECZY STAROŻYTNICH

OPRACOWAŁ

A 2211.

Głogoz

1025

1025 2211

KRAKÓW.

SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNI G. OEBETHNERA I SPÓŁKI.

1896.

Pieczętki własnościowe na stronie tytułowej *Słownika rzeczy starożytnych* Zygmunta Głogera, ze zbiorów WBP, sygn. 319948 II/L

ANEKS

Spis „lubelskiego” księgozbioru Bolesława Prusa

WYDAWNICTWA CIĄGŁE

Causeries Scientifiques : découvertes et inventions : progrès de la science et de l'industrie / Henri de Parville. – 1878. – Paris : J. Rotchild. – 1878
sygn. 5568c

Listy Polskie : zeszyt próbny pisma poświęconego sprawom politycznym polskim wogóle [!] i sprawom Królestwa w szczególności. – 1904 (czerwiec). – Kraków : Skład Główny w Księgarni Spółki Wydawniczej Polskiej, 1904
sygn. 5145c

Przegląd Tygodniowy : dodatek popularno-naukowy / pod red. Adama Wiślickiego. – (1880). – Warszawa : Wydawnictwo Przeglądu Tygodniowego. – 1880
1902–1903
sygn. 1372c

Statistisches Jahrbuch für das Deutsche Reich. – 1. Jg. (1880). – Berlin : Puttkammer & Mühlbrecht, 1880–1942
1894, 1899
sygn. 5626c

WYDAWNICTWA ZWARTE

Astruc Élie Aristide. *Historia Żydów i ich wierzeń : (wyłożona w skróceniu) / E. A. Astruc'a ; tł. przez Jakóba Rotwanda.* – Warszawa : nakładem tłumacza ; druk M. Ziemkiewicza i W. Noakowskiego, 1879. – [4], 179 s. ; 19 cm
sygn. 323895 I/L

Balzac Honoré de. *Lekarz wiejski / Honoryusz Balzac ; tł. Hajoty.* – Warszawa : nakł. i druk S. Lewentala, 1881. – 187, [1] s. ; 21 cm. – (Biblioteka Najcelniejszych Utworów Literatury Europejskiej. Literatura Francuska)
sygn. 323914 II/L (T.5)

Balzac Honoré de. *Szuwanie czyli Bretania w roku 1799 / Honoryusz Balzac ; tł. Bronisława Zawadzkiego i J. W.* – Warszawa : S. Lewental, 1884. – 285, [2] s. ; 20 cm. – (Biblioteka Najcelniejszych Utworów Literatury Europejskiej. Literatura Francuska)
sygn. 323914 II/L (T.6)

Balzac Honoré de. *Jaszczur (La peau de chagrin) ; Arcydzieło nieznanne / Honoryusz Balzac ; tł. Antoniego Sygietyńskiego.* – Warszawa : S. Lewental, 1884. – 237, [2] s. ; 20 cm. – (Biblioteka Najcelniejszych Utworów Literatury Europejskiej. Literatura Francuska)
sygn. 323914 II/L (T.7)

Balzac Honoré de. *Poszukiwanie bezwzględności ; Marany / Honoryusz Balzac ; tł. Antoniego Sygietyńskiego.* – Warszawa : nakład i druk S. Lewentala, 1884. – 211, [1] s. ; 21 cm. – (Biblioteka Najcelniejszych Utworów Literatury Europejskiej. Literatura Francuska)
sygn. 323914 II/L (T.8)

Baudissin Wolf Ernst Hugo Emil von. *Spemanns goldenes Buch der Sitte : eine Hauskunde für Jedermann / Wolf Ernst Hugo Emil von Baudissin.* – Berlin ; Stuttgart : Verlag von W. Spemann, [ca 1900]. – pag. varia 800 s. ; 18 cm. – (Spemanns Hauskunde ; 4)
sygn. 324031 I/L

Bellessort André. Podróż do Japonii : społeczeństwo japońskie. Cz. 1 / André Bellessort ; tł. J. P. – Warszawa : Druk. A. T. Jezierskiego, 1903. – 160 s. ; 19 cm. – (Biblioteka Dzieł Wyborowych ; 276)
sygn. 324034 I/L (Cz.1)

Bellessort André. Podróż do Japonii : społeczeństwo japońskie. Cz. 2 / André Bellessort ; tł. J. P. – Warszawa : Druk. A. T. Jezierskiego, 1903. – 159 s. ; 19 cm. – (Biblioteka Dzieł Wyborowych ; 277)
sygn. 324034 I/L (Cz.2)

Bełcikowski Jan. Leon Tołstoj / Jan Bełcikowski. – Warszawa : Księgarnia St. Sadowskiego, 1908. – [6], 173, [1] s., [1] k. portr. ; 18 cm. – (Nowości Literackie ; t. 5)
sygn. 323900 I/L

Bertsch Hugo. Rodzeństwo / Hugo Bertsch ; z przedm. Adolfa Wilbrandta ; tł. M. M. – Lwów : Polskie Towarzystwo Nakładowe, 1904. – [4], 225, [1] s. ; 19 cm
sygn. 323908 I/L

Blagovidov Nikolaj Fedorovič. Volga-matuška / Nikolaj Fedorovič Blagovidov. – S.-Peterburg : Tipografiâ V. V. Komarova, 1895. – 361, II, [3] s., [2] k. tabl. : il. ; 22 cm. – (Russkaâ zemlâ ; t. 3)
sygn. 324100 II/L (T.3)

Bleibtreu Carl. Napoleon / Karol Bleibtreu ; tł Adam Nowicki. – Warszawa : Nakł. Księgarni Teodora Paprockiego i S-ki, 1892. – 404 s. ; 20 cm
sygn. 323975 I/L

Bock Carl Ernst. Čelovečeskoe telo, ego stroenie, žizn' i holâ : rukovodstvo dlâ učašihsâ / Carl Ernst Bock ; tł. V. K. Andreeva. – S.-Peterburg : izd. V. I. Gubinskago, 1900. – 164, [3] s. : il. ; 24 cm
sygn. 323952 II/L

Bouquet Jean Claude zob. Briot Charles. Leçons géométrie analytique / Charles Briot ; Jean Claude Bouquet. – Paris : Ch. Delagrave et Cie, 1868. – [4], 544 s. : il. ; 22 cm
sygn. 323943 II/L

Bordier Arthur. La vie des sociétés / Arthur Bordier. – Paris : C. Reinwald, Libraire-Éditeur, 1887. – [4], XV, [1], 359 s. ; 22 cm
sygn. 323948 II/L

Bourloton Edgar. L'Allemagne contemporaine / Edgar Bourloton. – Paris : Librairie Germer Baillière, 1872. – VIII, 284 s. ; 18 cm
sygn. 324082 II/L

Boys Charles Vernon. Bańki mydlane : wykład początkowy o zjawiskach włoskowatości / C. V. Boys ; tł. Wiktor Biernacki. – Warszawa : Nakł. Gebethnera i Wolffa, 1894. – IX, 158 s., [1] k. tabl. złoż.: il. ; 19 cm
sygn. 323898 I/L

Brandes Georg. Główne prądy literatury XIX stulecia : Szkoła romantyczna we Francji. [T. 5] / Jerzy Brandes ; tł. Adolf Heinrich Strodttmann. – Warszawa : Skład Główny w biurze i ekspedycji Spółki Nakładowej Warszawskiej, 1885. – 402 s. ; 21 cm
sygn. 323872 I/L (T.5)

Brandes Georg. Umysły współczesne : portrety literackie XIX wieku. T. 1 / Jerzy Brandes ; tł. Malwina Posner-Garfein. – Warszawa : nakładem Redakcji „Głosu”, 1893. – [4], 222, [1] s. ; 21 cm
sygn. 323935 II/L (T.1)

Brandes Georg. Umysły współczesne : portrety literackie XIX wieku. T. 2 / Jerzy Brandes ; tł. Malwina Posner-Garfein. – Warszawa : nakładem Redakcji „Głosu”, 1894. – [4], 256, [1] s. ; 21 cm
sygn. 323935 II/L (T.2)

Briot Charles. Leçons géométrie analytique / Charles Briot, Jean Claude Bouquet. – Paris : Ch. Delagrave et Cie, 1868. – [4], 544 s. : il. ; 22 cm
sygn. 323943 II/L

Bürklen Otto Th. Aufgabensammlung zur analytischen Geometrie des Raumes / O. Th. Bürklen. – Leipzig : G. J. Göschen'sche Verlagshandlung, 1906. – 98 s. ; 16 cm. – (Sammlung Göschen ; 309)
sygn. 324018 I/L

Bürklen Otto Th. Formelsammlung und Repetitorium der Mathematik enthaltend die wichtigsten Formeln und Lehrsätze Arithmetik, Algebra [...] / Otto Th. Bürklen. – Leipzig : G. J. Göschen'sche Verlagshandlung, 1907. – 227 s. ; 16 cm. – (Sammlung Göschen ; 51)
sygn. 324021 I/L

Buczyński Roman. Zarysy stanu moralnego naszego społeczeństwa. Cz. 1, Czarna księga czynów, wypadków i zjawisk społecznych z dodaniem 35 tablic statystycznych i 4 map kryminalistycznych / Roman Buczyński. – Warszawa : nakład Redakcji Biblioteki Umiejętności Prawnych, 1885. – 182, 44, IV, [2] s., [4] mapy złoż. ; 23 cm. – (Biblioteka Umiejętności Prawnych)
sygn. 323890 II/L (T.1)

Buczyński Roman. Zarysy stanu moralnego naszego społeczeństwa. Cz. 2, Społeczeństwo i przestępcy / Roman Buczyński. – Warszawa : nakład Redakcji Biblioteki Umiejętności Prawnych, 1886. – [8], 372 s., [3] k. tabl. złoż. ; 23 cm. – (Biblioteka Umiejętności Prawnych)
sygn. 323890 II/L (T.2)

Burenin Viktor Petrovič. Mertvaâ noga : tainstvennyj process” ; Roman” v” Kislovodskë : povest’ / Viktor Petrovič Burenin. – S.-Peterburg” : Tip. Suvorina, 1897. – 284 s. ; 21 cm
sygn. 324094 II/L

Chateaubriand François-René de. Atala ; René ; Le dernier Abencerage / François-René de Chateaubriand. – Paris : Bibliothèque Larousse, [1910]. – 143, [1] s., [6] k. tabl. : il. ; 20 cm. – (Oeuvres choisies illustrées)
sygn. 324085 I/L (T.1)

Chateaubriand François-René de. Génie du christianisme ; Lettre à Fontanes ; Voyage au Mont-Blanc ; Les Martyrs ; Itinéraire de Paris à Jérusalem ; Les Natchez ; Voyage en Amérique : extraits suivis illustrés / François-René de Chateaubriand. – Paris : Bibliothèque Larousse, [1910]. – 207, [1] s., [5] k. tabl. : il. ; 20 cm. – (Oeuvres choisies illustrées)
sygn. 324085 I/L (T.2)

Chateaubriand François-René de. Mémoires d’outre-tombe : extraits suivis illustrés / François-René de Chateaubriand. – Paris : Bibliothèque Larousse, [1910]. – 192 s., [6] k. tabl. : il. ; 20 cm. – (Oeuvres choisies illustrées)
sygn. 324085 I/L (T.3)

Chantrel Joseph. Cours abrégé de littérature : style, composition, poétique, rhétorique suivi d'un abrégé de l'Histoire des littératures grecque, latine et française / Joseph Chantrel. – Paris : Putois-Cretté, Libraire-Éditeur, 1881. – [4], IV, 495 s. ; 18 cm
sygn. 324028 I/L

Clavel Adolphe. Les principes au XIXe siècle / Adolphe Clavel. – Paris : Librairie Gremer-Baillièrre, 1877. – [4], XII, 135, [2] s. ; 18 cm
sygn. 324025 I/L

Cossa Luigi. Początki nauki finansów / Luigi Cossa ; tł. Józef Budkiewicz. – Warszawa : E. Wende i Spółka, 1884. – 220, IV s. ; 19 cm
sygn. 323906 I/L

Coste Adolphe. Nouvel exposé d'économie politique et de physiologie sociale / Adolphe Coste. – Paris : Librairie Guillaumin & Cie : Librairie Félix Alcan, 1889. – XV, [1], 407, [1] s. ; 20 cm
sygn. 324083 I/L

Coste Adolphe. Środki zaradcze przeciw nędzy / Adolphe Coste ; tł. Ignacy Świętochowski. – Warszawa : nakł. Gebethnera i Wolffa, 1887. – [6], VII, [1], 546, [1] s. ; 24 cm
sygn. 323939 II/L

Čehov Anton Pavlovič. Palata No 6 / Anton Čehov. – S.-Peterburg” : izdanie A. S. Suvorina, 1898. – [6], 240 s. ; 17 cm
sygn. 324037 I/L

D'âkov Aleksandr Aleksandrovič. Kružkovšina : „Naši lučšie lûdi - gordost' nacii” : raskazy A. Nezlobina. Vyp. 2. / Aleksandr Aleksandrovič D'âkov. – Odessa : izdanie P. Citoviča, 1879. – [4], 155-337 s. ; 25 cm
sygn. 323990 II/L (Vyp. 2)

Danielewicz Adam Bolesław. Zarys arytmetyki politycznej / Adam Bolesław Danielewicz, Samuel Dickstein. – Warszawa : nakładem b. Wychowawców Szkoły Handlowej im. Leopolda Kronenberga, 1910. – XII, 394, 40 s. ; 25 cm. – (Podręczniki z Dziedziny Nauk Handlowych i Ekonomicznych)
sygn. 323993 II/L

Daniell Alfred. Podręcznik zasad fizyki / Alfred Daniell ; tł. Józef Jerzy Boguski. – Warszawa : nakł. Księgarni T. Paprockiego, 1887. – XXXII, 872 s. : il., err. ; 23 cm
sygn. 323958 II/L

Delaunay Charles. Cours élémentaire de mécanique théorique et appliquée a l'usage des facultés [...] et des écoles industrielles / Charles Delaunay. – Paris : Langlois & Leclercq : Victor Masson, 1857. – VIII, 708 s. : il. ; 18 cm. – (Bibliothèque Polytechnique)
sygn. 324032 I/L

Delosièrre Victor. Le passe-temps des mois : calendrier universel des occupations quotidiennes et de l'emploi du temps / Victor Delosièrre. – Paris : Bibliothèque Larousse, [ca 1907]. – 95, [1] s. ; 20 cm
sygn. 324088 I/L

Demolins Edmond. Szlaki dziejowe a typy społeczne. 1, Szlaki starożytnie : przyczynek do geografii społecznej / Edmond Desmolins ; tł. Ludwik Krzywicki. – Warszawa : nakł. Gebethnera i Wolffa ; Kraków : G. Gebethner i Spółka, 1902. – XVI, 395, [1], II s. ; 19 cm
sygn. 323901 I/L

Depping Wilhelm. Japonia. T. 1 / Wilhelm Depping. – Warszawa : Drukarnia A. T. Jezierskiego, 1904. – 151, [1] s. ; 18 cm. – (Biblioteka Dzieł Wyborowych ; nr 326)
sygn. 323973 I/L (T.1)

Depping Wilhelm. Japonia. T. 2 / Wilhelm Depping. – Warszawa : Drukarnia A. T. Jezierskiego, 1904. – 150, [1] s. ; 18 cm. – (Biblioteka Dzieł Wyborowych ; nr 327)
sygn. 323973 I/L (T.2)

Dickens Charles. Barnabé Rudge : roman anglais. T. 1 / Charles Dickens ; tł. Paul Lorain ; Bonnomet. – Paris : Librairie Hachette et Cie, 1873. – [4], VIII, 391, [1] s. ; 20 cm
sygn. 324051 I/L (T.1)

Dickens Charles. Barnabé Rudge : roman anglais. T. 2 / Charles Dickens ; tł. Paul Lorain ; Bonnomet. – Paris : Librairie Hachette et Cie, 1873. – [4], 386, [1] s. ; 20 cm
sygn. 324051 I/L (T.2)

Dickens Charles. Contes pour le jour des rois / Charles Dickens ; tł. Amédée Pichot. – Paris : Michel Lévy Frères, Éditeurs, 1869. – [4], IV, 315, [1] s. ; 20 cm. – (Collection Michel Lévy)
sygn. 324046 I/L

Dickens Charles. Dombey et Fils : roman anglais. T. 1 / Charles Dickens ; tł. Paul Lorain ; Bressant. – Paris : Librairie Hachette et Cie, 1874. – [4], 332, [3] s. ; 20 cm
sygn. 324048 I/L (T.1)

Dickens Charles. Dombey et Fils : roman anglais. T. 2 / Charles Dickens ; tł. Paul Lorain ; Bressant. – Paris : Librairie Hachette et Cie, 1874. – [4], 274, [1] s. ; 20 cm
sygn. 324048 I/L (T.2)

Dickens Charles. Dombey et Fils : roman anglais. T. 3 / Charles Dickens ; tł. Paul Lorain ; Bressant. – Paris : Librairie Hachette et Cie, 1874. – [4], 371, [1] s. ; 20 cm
sygn. 324048 I/L (T.3)

Dickens Charles. Historiettes et récits du foyer / Charles Dickens ; tł. Amédée Pichot. – Paris : Michel Lévy Frères, Libraires Éditeurs, 1868. – [4], 278 s. ; 20 cm. – (Collection Michel Lévy)
sygn. 324045 I/L

Dickens Charles. Le neveu de ma tante : histoire personnelle de David Copperfield. T. 1 / Charles Dickens ; tł. Amédée Pichot. – Paris : Michel Lévy Frères, Éditeurs : Librairie Nouvelle, 1871. – XVI, 332 s. ; 20 cm. – (Collection Michel Lévy)
sygn. 324043 I/L (T.1)

Dickens Charles. Le neveu de ma tante : histoire personnelle de David Copperfield. T. 2 / Charles Dickens ; tł. Amédée Pichot. – Paris : Michel Lévy Frères, Éditeurs : Librairie Nouvelle, 1871. – IV, 366 s. ; 20 cm. – (Collection Michel Lévy)
sygn. 324043 I/L (T.2)

Dickens Charles. Les temps difficiles : roman anglais / Charles Dickens ; tł. William Hugues. – Paris : Librairie Hachette et Cie, 1874. – [4], 330, [1] s. ; 20 cm
sygn. 324053 I/L

Dickens Charles. Maison à louer / Charles Dickens ; tł. Bénédicte Henry Révoil. – Paris : Michel Lévy Frères, éditeurs : Librairie Nouvelle, 1875. – [4], 306, [1] s. ; 19 cm. – (Collection Michel Lévy)
sygn. 324060 I/L

Dickens Charles. *Olivier Twist : roman anglais / Charles Dickens.* – Paris : Hachette, 1875. – 419 s. ; 20 cm
sygn. 324047 I/L

Dickens Charles. *Vie et aventures de Martin Chuzzlewit : roman anglais. T. 1 / Charles Dickens ; tł. Paul Lorain.* – Paris : Librairie Hachette et Cie, 1875. – [4], 476 s. ; 19 cm
sygn. 324054 I/L (T.1)

Dickens Charles. *Vie et aventures de Martin Chuzzlewit : roman anglais. T. 2 / Charles Dickens ; tł. Paul Lorain.* – Paris : Librairie Hachette et Cie, 1875. – [4], 477 s. ; 19 cm
sygn. 324054 I/L (T.2)

Dickens Charles. *Vie et aventures de Nicolas Nickleby : roman anglais. T. 1 / Charles Dickens ; tł. Paul Lorain.* – Paris : Librairie Hachette et Cie, 1889. – [4], 452 s. ; 20 cm
sygn. 324056 I/L (T.1)

Dickens Charles. *Vie et aventures de Nicolas Nickleby : roman anglais. T. 2 / Charles Dickens ; tł. Paul Lorain.* – Paris : Librairie Hachette et Cie, 1889. – [4], 452 s. ; 20 cm
sygn. 324056 I/L (T.2)

Dickstein Samuel zob. Danielewicz Adam Bolesław. *Zarys arytmetyki politycznej / Adam Bolesław Danielewicz, Samuel Dickstein.* – Warszawa : nakładem b. Wychowawców Szkoły Handlowej im. Leopolda Kronenberga, 1910. – XII, 394, 40 s. ; 25 cm. – (Podręczniki z Dziedziny Nauk Handlowych i Ekonomicznych)
sygn. 323993 II/L

Doehlemann Karl. *Projektive Geometrie in synthetischer Behandlung / Karl Doehlemann.* – Leipzig : G. J. Göschen'sche Verlagshandlung, 1905. – 181 s. ; 16 cm. – (Sammlung Göschen ; 72)
sygn. 324019 I/L

Doleżan Wiktor. *Mandżurya : opis kraju i ludzi / oprac. Wiktor Doleżan.* – Warszawa : Druk. A. T. Jezierskiego, 1904. – 159, [1] s. : il., fot., mapy ; 18 cm. – (Biblioteka Dzieł Wyborowych)
sygn. 323892 I/L

Dorošević Vlas Mihajlovič. *Rodzina i szkoła / Vlas Mihajlovič Dorošević ; tł. Józef Maciejowski.* – Warszawa : Redakcyja i Administracyja, 1906. – 133, [2] s. ; 19 cm. – (Biblioteka Dzieł Wyborowych ; no 422)
sygn. 323974 I/L

Drumont Édouard. *La fin d'un monde : étude psychologique et sociale / Édouard Drumont.* – Paris : Albert Savine, éditeur, 1889. – [4], XXXIII, [1], 556 s. ; 18 cm
sygn. 323863 I/L

Dumont Léon A. *Théorie scientifique de la sensibilité : le plaisir et la peine / par Léon Dumont.* – Paris : Librairie Germer Baillière, 1875. – [4], 268, 32 s. ; 22 cm. – (Bibliothèque Scientifique Internationale ; 12)
sygn. 324077 II/L

Dühring Eugen. *Kritičeskaâ istoriâ obših principov mehaniki : sočinenie, udostoennoe filozofskim fakul'tetom Gettingenskago Universiteta pervoj premii Benke : s priloženiem didaktičeskoj glavy ob izučenii fiziko-matematičeskikh nauk / Eugen Dühring.* – Moskva : izd. perevodčika, 1893. – XX, 531 s. ; 24 cm
sygn. 323980 II/L

Ekonomika przemysłowa : szereg odczytów w Stowarzyszeniu Politechnicznym w Paryżu. T. 1 / red. Antoni Nagórny. – Warszawa : drukiem Aleksandra Pajewskiego, 1872. – IV, 173 s. ; 25 cm
sygn. 323995 II/L (T.1)

Ellis Havelock. Mężczyzna i kobieta : badania nad drugorzędnymi cechami płciowymi człowieka / Havelock Ellis ; tł. Feliks Werwiński. – Warszawa : nakł. Księgarni Teodora Paprockiego, 1897. – 468, IX s. ; 22 cm
sygn. 323956 II/L

Ernst Marcin. O przyrodzie planet / Marcin Ernst. – Lwów : nakładem Księgarni H. Altenberga ; Warszawa : Księgarnia pod firmą E. Wende i Spka, 1899. – [4], 174, [1] s., [2] k. tabl. złoż. : il. ; 19 cm. – (Wiedza i Życie : zagadnienia i prądy współczesne w dziedzinie wiedzy, sztuki i życia społecznego ; Rok 1, t. 9)
sygn. 324074 I/L

Erzinger Heinrich. Schweizer Katechismus / Heinrich Erzinger ; il. Rudolf Leuzinger. – Bern : Schmid, Francke & Cie, 1885. – XXIV, 288 s., [1] k. tabl. : il. ; 19 cm
sygn. 324089 I/L

Espinass Alfred. Społeczeństwa zwierzęce wraz z dodatkiem ogólnych dziejów socjologii / Alfred Espinass ; tł. Józef Karol Potocki. – Warszawa : nakładem Redakcyi „Prawdy”, 1886. – II, 492, IV s. ; 21 cm
sygn. 323877 II/L

Fawcett Henry. Praca i zarobki / Henry Fawcett ; przeł. Ignacy Świętochowski. – Warszawa : nakład tłumacza, 1887. – [6], III, [1], 127, [1] s. ; 22 cm
sygn. 323933 II/L

Flammarion Camille. L'éruption du Krakatoa et les tremblements de terre / Camille Flammarion. – Paris : C. Marpon et E. Flammarion, Éditeurs, [1890]. – [4], 247, [2] s. : il. ; 18 cm. – (Auteurs Célèbres)
sygn. 324026 I/L

Foerster Friedrich Wilhelm. Chrześcijaństwo i walka klas : społeczno-etyczne i społeczno-wychowawcze rozważania / Friedrich Wilhelm Foerster ; tł. Jerzy Jacek Rapacki. – Warszawa : skład główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa ; Kraków : Gebethner i S-ka, 1910. – XXII, 224 s. ; 22 cm. – (Biblioteka Dzieł Chrześcijańskich)
sygn. 324080 II/L

Garšin Vsevolod Mihajlovič. Pervaâ knižka razskazov” / Vsevolod Mihajlovič Garšin. – S.-Peterburg : Tipografiâ I. N. Skorohodova, 1888. – 213, [2] s. ; 20 cm
sygn. 324091 I/L

George Henry. Postęp i nędza : badanie przyczyn sprawdzających przesilenia przemysłowe, oraz wzrostu nędzy jednocześnie z wzrostem bogactwa. Cz. 1 / Henry George ; tł. M. D. – Poznań : skład główny w Księgarni J. Leitgebra i Spółki, 1885. – [4], 170, [2] s. ; 21 cm
sygn. 323934 II/L

Gérardin Leon. La terre : éléments de cosmographie, de météorologie et de géologie / Léon Gérardin. – Paris : G. Masson, Éditeur : Libraire de l'Académie de Médecine, 1885. – [4], 428 s. : il. ; 19 cm
sygn. 324058 I/L

Gérardin Leon. Les plantes : éléments de botanique théorique et appliquée / Léon Gérardin. – Paris : G. Masson, Éditeur : Libraire de l'Académie de Médecine, [ca 1885]. – [4], III, [1], 280 s. : il. ; 19 cm
sygn. 324059 I/L

Gewerbordnung für das Deutsche Reich : Textausgabe mit Anmerkungen und Sachregister / von einem praktischen Justisten. – Leipzig ; Wien : Bibliographisches Institut, [ca 1894]. – 164 s. ; 15 cm. – (Meyers Volksbücher ; Nr 1057-1059)
sygn. 324013 I/L

Gloger Zygmunt. Krakowiaki ze źródeł drukowanych i ust ludu / Zygmunt Gloger. – Warszawa : nakł. i dr. Jana Noskowskiego, 1877. – 153 s. ; 17 cm
sygn. 324015 I/L

Gloger Zygmunt. Słownik rzeczy starożytnych / Zygmunt Gloger. – Kraków : Skład Gł. w Księgarni G. Gebethnera i Spółki, 1896. – 498 s. ; 20 cm
sygn. 319948 II/L

Gourd Jean-Jacques. Le phénomène : esquisse de philosophie générale / Jean-Jacques Gourd. – Paris : Félix Alcan, Éditeur, 1888. – 447 s. ; 21 cm
sygn. 323945 II/L

Grzegorzewski Jan. Z pod nieba wschodniego : nowe le i fragmenty z podróży / Jan Grzegorzewski. – Lwów : Towarzystwo Wydawnicze ; Warszawa : Księgarnia S. Sadowskiego, 1902. – [4], 378, [2] s. : err. ; 19 cm
sygn. 323905 I/L

Guillemin Amédée Victor. Le beau et le mauvais temps / Amédée Guillemin. – Paris : Librairie Hachette et Cie, 1887. – XIII, [1], 286 s. : il. ; 20 cm. – (Petite Encyclopédie Populaire / par Amédée Guillemin)
sygn. 324105 I/L

Guillemin Amédée Victor. Les étoiles : notion d'astronomie sidérale / Amédée Guillemin. – Paris : Librairie Hachette et Cie, 1884. – [4], 254 s., [1] k. tabl., [1] k. tabl. złoż. : il. ; 20 cm. – (Petite Encyclopédie Populaire / par Amédée Guillemin)
sygn. 324064 I/L

Guillois Ambroise. Wykład historyczny, dogmatyczny, moralny, liturgiczny i kanoniczny wiary katolickiej, z odpowiedziami na zarzuty wzięte z nauk przeciw religii, albo Teologia dogmatyczna i moralna, ku użyciu wiernych chrystusowych. T. 1 / Ambroży Guillois ; tł. Leon Rogalski. – Wilno : I. Krasnosielski, 1863. – XXI, 632, [2] s. ; 21 cm
sygn. 323921 II/L (T.1)

Guillois Ambroise. Wykład historyczny, dogmatyczny, moralny, liturgiczny i kanoniczny wiary katolickiej, z odpowiedziami na zarzuty wzięte z nauk przeciw religii, albo Teologia dogmatyczna i moralna, ku użyciu wiernych chrystusowych. T. 2 / Ambroży Guillois ; tł. Leon Rogalski. – Wilno : I. Krasnosielski, 1863. – [10], 628, [2] s. ; 21 cm
sygn. 323921 II/L (T.2)

Guillois Ambroise. Wykład historyczny, dogmatyczny, moralny, liturgiczny i kanoniczny wiary katolickiej, z odpowiedziami na zarzuty wzięte z nauk przeciw religii, albo Teologia dogmatyczna i moralna, ku użyciu wiernych chrystusowych. T. 3 / Ambroży Guillois ; tł. Leon Rogalski. – Wilno : I. Krasnosielski, 1864. – [6], 636, [2] s. ; 21 cm
sygn. 323921 II/L (T.3)

Guillois Ambroise. Wykład historyczny, dogmatyczny, moralny, liturgiczny i kanoniczny wiary katolickiej, z odpowiedziami na zarzuty wzięte z nauk przeciw religii, albo Teologia dogmatyczna i moralna, ku użyciu wiernych chrystusowych. T. 4 / Ambroży Guillois ; tł. Leon Rogalski. – Wilno : I. Krasnosielski, 1864. – [6], IV, 636, [2] s. ; 21 cm
sygn. 323921 II/L (T.4)

Hansson Ola. Młoda Skandynawia : szkice literackie / Ola Hansson. – Warszawa : nakładem Księgarni Teodora Paprockiego i S-ki, 1893. – [5], 239, [1] s. ; 19 cm
sygn. 323971 I/L

Hellbach Rafael. Die Kunst des vorzüglichen Gedächtnisses : eine auf Erfahrung begründete Anleitung das Gedächtniss durch Selbstübung in einem wahrhaft staunenswerthen Grade zu stärken : nebst einer kurzen Geschichte Gedächtnisskunst (Mnemonik) und einer Darstellung ihrer Pflege und Bedeutsamkeit in allen Zeitaltern / Rafael Hellbach. – Wien : A. Hartleben's Verlag, [1893]. – VIII, 174 s. ; 19 cm
sygn. 324030 I/L

Hennequin Emile. Zarys krytyki naukowej / Emil Hennequin ; tł. Franciszek Gawroński. – Warszawa : nakładem księgarni G. Centnerszvera, 1892. – [3], 167 s. ; 20 cm
sygn. 323969 I/L

Hofmann August Wilhelm. Wstęp do nowoczesnej chemji / August Wilhelm Hofmann ; tł. Ludwik Masłowski. – Kraków : nakładem Adolfa Dygasińskiego, 1875. – [2], 267, VIII s. : il ; 24 cm. – (Biblioteka Umiejętności Przyrodniczych)
sygn. 323949 II/L

Hołowiński Ignacy. Pielgrzymka do Ziemi Świętej / Ignacy Hołowiński. – Petersburg : Nakładem B. M. Wolffa, 1853. – VII, [1], 667, [1], XVI s., [26] s. tabl. ; 27 cm
sygn. 323862 III/L

Homerus. Iliada Homera. T. 1 / Homerus ; tł. Franciszka Dmochowskiego. – Ed. 3. – Warszawa : Drukarnia Gazety Korrespondenta Warszawskiego i Zagranicznego, 1827. – [6], LXXXIV, [4], 253 [i.e. 299] s., [1] k. portr. ; 18 cm
sygn. 323864 I/L (T.1)

Jak prowadzić gospodarstwa? : rozprawy odznaczone na Konkursie „Gazety Rolniczej”. – Warszawa : nakł. Gazety Rolniczej : Gebethner i Wolff, 1886. – XIV, [2], 307 s., [2] k. tabl. : il ; 25 cm
sygn. 323997 III/L

Jamieson Andrew. Zasady magnetyzmu i elektryczności wyłożone dla uczniów elektrotechniki. T. 1 / Andrew Jamieson ; uzup. Julius Augustus Kollert ; tł. St. Stetkiewicz. – Warszawa : Hipolit Wawelberg, 1897. – [4], 351, II s. : il., rys., wykrr., err. ; 18 cm. – (Biblioteka Przemysłowa)
sygn. 324072 I/L (T.1)

Jamieson Andrew. Zasady magnetyzmu i elektryczności wyłożone dla uczniów elektrotechniki. T. 2 / Andrew Jamieson ; uzup. Julius Augustus Kollert ; tł. St. Stetkiewicz. – Warszawa : Hipolit Wawelberg, 1898. – 494 s. : il., err. ; 18 cm. – (Biblioteka Przemysłowa)
sygn. 324072 I/L (T.2)

Jevons William Stanley. „Elementarnyj učebnik” logiki deduktivnoj i induktivnoj s” voprosami i priměrami / William Stanley Jevons ; tł. Maksim Alekseevič Antonievič. – S.-Peterburg” : izdanie L. F. Pantaleěva, 1881. – [2], II, 366 s. ; 19 cm
sygn. 324090 I/L

Kempner Stanisław Aleksander. Zarysy ekonomii społecznej / Stanisław Aleksander Kempner. – Warszawa : Nakładem Księgarni E. Wende i S-ka, 1906. – 366, [1] s. ; 19 cm
sygn. 323950 II/L

Kobieta współczesna : książka zbiorowa. – Warszawa : nakład Tygodnika „Bluszczy”, 1904. – [4], 364, [2] s. ; 24 cm
sygn. 324001 II/L

Kollert Julius Augustus zob. Jamieson Andrew. Zasady magnetyzmu i elektryczności wyłożone dla uczniów elektrotechniki. T. 1 / Andrew Jamieson ; uzup. Julius Augustus Kollert ; tł. St. Stetkiewicz. – Warszawa : Hipolit Wawelberg, 1897. – [4], 351, II s. : il., rys., wyk., err. ; 18 cm. – (Biblioteka Przemysłowa)
sygn. 324072 I/L (T.1)

Kollert Julius Augustus zob. Jamieson Andrew. Zasady magnetyzmu i elektryczności wyłożone dla uczniów elektrotechniki. T. 2 / Andrew Jamieson ; uzup. Julius Augustus Kollert ; tł. St. Stetkiewicz. – Warszawa : Hipolit Wawelberg, 1898. – 494 s. : il., err. ; 18 cm. – (Biblioteka Przemysłowa)
sygn. 324072 I/L (T.2)

Koszutski Stanisław. Rozwój ekonomiczny Królestwa Polskiego w ostatniem trzydziestoleciu : (1870-1900 r.) / Stanisław Koszutski. – Warszawa : Księgarnia Naukowa, 1905. – 383, V s. ; 24 cm
sygn. 323994 II/L

Kozicki Stanisław. Przewodnik po ważniejszych wyższych zakładach rolniczo-naukowych zagranicą / Stanisław Kozicki, Jan Lutosławski. – Warszawa : nakł. Księgarni p.f. E. Wende i S-ka, 1900. – [4], 103, [2] s. ; 20 cm
sygn. 323909 I/L

Kozłowski Władysław Mieczysław. Jak czytać utwory piękna : literatura piękna jako źródło wykształcenia / Władysław M. Kozłowski. – Warszawa : Księgarnia Ludwika Bierackiego, 1909. – 368, III s. ; 20 cm
sygn. 323928 II/L

Kraevskij K. F. Spravočnâ knižka dlâ policejskago urâdnika : ego prava, obâzannosti i otvëstvennost' / K. F. Kraevskij. – Moskva : [s. n.] ; Tipografîâ N. N. Bulgakova, 1899. – 177, III s. ; 18 cm
sygn. 324027 I/L

Krahmer Gustav. Syberya i znaczenie Wielkiej Kolei Syberyjskiej / Gustaw Krahmer ; tł. Włodzimierz Trampczyński. – Warszawa : druk. Granowskiego i Sikorskiego, 1898. – 150, [1] s. ; 18 cm. – (Biblioteka Dzieł Wyborowych ; nr 51)
sygn. 323857 I/L

Kremer Józef. Listy z Krakowa. T. 1, (Wstępne zasady estetyki) / Józef Kremer. – Naumburg : nakł. Księgarni pod firmą Józefa Zawadzkiego w Wilnie, 1869. – 340 s. ; 18 cm
szgn. 323962 I/L (T.1)

Kremer Józef. Listy z Krakowa. T. 2, cz. 1, Dzieje artystycznej fantazji / Józef Kremer. – Naumburg ; Wilno : nakł. Księgarni pod firmą Józefa Zawadzkiego w Wilnie, 1869. – 444 s. : err. ; 19 cm
sygn. 323962 I/L (T.2, cz.1)

Kremer Józef. Listy z Krakowa. T. 3, cz. 2, Dzieje artystycznej fantazji / Józef Kremer.
– Wilno : nakładem księgarni pod firmą Józefa Zawadzkiego, 1869. – 562, [2] s. ; 20 cm
sygn. 323962 I/L (T.3, cz.2)

Krotoski Kazimierz. Walka ekonomiczno-rasowa w Poznańskim / Kazimierz Krotoski.
– Kraków : nakł. autora ; druk. W. L. Anczyk i Spółka, 1898. – 133 s. ; 24 cm
sygn. 324066 III/L

Księga pamiątkowa Warszawskiego Oddziału Towarzystwa Ubezpieczeń „Ros-sya” / Towarzystwo Ubezpieczeń „Rosja”. Oddział Warszawski. – Warszawa : [s.n.], 1900.
– IV, 150 s. : il. ; 24 cm
sygn. 450884 II/L

Külpe Oswald. O zadaniach i kierunkach filozofii. T. 1 / Oswald Külpe ; tł. Kazimierz Twardowski. – Lwów : nakł. Księgarni H. Altenberga ; Warszawa : Księgarnia pod Firmą E. Wende i Spka 1899. – [4], VIII, 121, [2] s. ; 19 cm. – (Wiedza i Życie : zagadnienia i prądy współczesne w dziedzinie wiedzy, sztuki i życia społecznego ; R. 1, t. 5)
sygn. 468464 I/L (T.1)

Külpe Oswald. O zadaniach i kierunkach filozofii. T. 1 / Oswald Külpe ; tł. Kazimierz Twardowski. – Lwów : nakł. Księgarni H. Altenberga ; Warszawa : Księgarnia pod Firmą E. Wende i Spka 1899. – [4], 194, [2] s. ; 19 cm. – (Wiedza i Życie : zagadnienia i prądy współczesne w dziedzinie wiedzy, sztuki i życia społecznego ; R. 1, t. 7)
sygn. 468464 I/L (T.2)

Książka jubileuszowa Dziennika Poznańskiego 1859-1909 / [przedm. Kazimierz Puffke].
– Poznań : czcionkami Drukarni Dziennika Poznańskiego, 1909. – [18], 304 s. : il. ; 26 cm
sygn. 324005 III/L

Kuczyński Aleksander. Podręcznik techniczny dla użytku inżynierów, budowniczych, geometrów, techników i przemysłowców / Aleksander Kuczyński. – Warszawa : drukarnia J. Noskowskiego, 1879. – [8], 290, VIII s. ; 17 cm
sygn. 324024 I/L

Kudasiewicz Antoni. Mój kalejdoskop / Antoni Kudasiewicz. – Warszawa : skład główny w Księgarni E. Wendego i Sp., 1911. – [4], 237 s. : il. ; 22 cm
sygn. 323946 II/L

Lancaster Ellsworth Gage. Wiek młodzieńczy : studyum psychologiczno-pedagogiczne / E. G. Lancaster ; tł. A. Grudzińska i K. Król. – Warszawa : Michał Arct, 1904. – 123, [1] s. ; 19 cm
sygn. 323902 I/L

Laveleye Émile de. Socjalizm społeczny / Emil de Laveleye ; tł. dokonane z drugiego wyd. fr. [przez F. K.]. – Warszawa : nakład Gebethnera i Wolffa, 1884.
– XLI, [1], 294, [1] s. ; 21 cm
sygn. 323889 II/L

Lecomte Henri. Cours de zoologie : première année / Henri Lecomte. – Paris : Maison Quantin : A. Picard & Kaan, [ca 1888]. – 294 s. : il. ; 20 cm. – (Bibliothèque de Enseignement Secondaire Spécial)
sygn. 323913 I/L

Leçons nouvelles de cosmographie / red. H. Garcet. – Paris : Charles Delagrave et Cie, 1873.
– VIII, 440 s., [1] k. tabl., [2] k. tabl. złoż. : il. ; 22 cm
sygn. 323942 II/L

Letourneau Charles Jean Marie. Physiologie des passions / Charles Letourneau. – Paris : C. Reinwald et Ce, Libraires-Éditeurs, 1878. – XI, [1], 382 s. ; 19 cm
sygn. 324039 I/L

Lévi-Alvarès David Eugène. Nouveaux éléments d'histoire générale : rédigés sur un plan méthodique entièrement neuf : ouvrage propre à faciliter l'enseignement et l'étude des principaux événements depuis la création jusqu'à nos jours [...] et rédigés d'après le nouveau programme pour l'examen du baccalauréat ès-lettres / David Eugène Lévi-Alvarès. – Paris : C. Borrani, Libraire-Éditeur, [1883]. – 692 s. ; 18 cm
sygn. 324036 I/L

Lévi-Alvarès David Eugène. Nouveaux éléments méthodiques des sciences exactes et naturelles à l'usage des jeunes gens et des jeunes personnes, rédigés sur les programmes universitaires [...] / David Eugène Lévi-Alvarès. – Paris : chez l'auteur, [1844]. – VIII, VII, 431 s. ; 19 cm
sygn. 324038 I/L

Lewes George Henry. Fizjologia codziennego życia. T. 1 / George Henry Lewes ; tł. Ludwik Masłowski. – Kraków : Wydawnictwo „Kraju”, 1872. – 334 s. ; 20 cm
sygn. 323977 I/L (T.1)

Lewes George Henry. Fizjologia codziennego życia. T. 2 / George Henry Lewes ; tł. Ludwik Masłowski. – Kraków : Wydawnictwo „Kraju”, 1873. – VII, 322, VI s. ; 20 cm
sygn. 323977 I/L (T.2)

Lewes George Henry. Historia Filozofii od Talesa do Comte'a. T. 1, Filozofia starożytna / George Lewes ; tł. Adolf Dygasiński. – Warszawa : nakładem Antoniego Lesmana, 1885. – 584 s. ; 21 cm
sygn. 324127 II/L

Libelt Karol Fryderyk. Estetyka czyli Umnictwo piękne. T. 1, Część ogólna / Karol Libelt. – Wyd. 2 popr. – Petersburg : nakł. B. M. Wolffa, 1854. – 405, [3] s. ; 21 cm
sygn. 323894 II/L

Lieder Waclaw Rolicz. Waclawa Rolicza-Liedera wierszów księgi pierwsze, drugie i trzecie / Waclaw Rolicz Lieder. – Kraków : Drukarnia W. L. Anczyca i S-ki, 1898. – 323, [1] s. ; 22 cm
sygn. 323937 II/L

Loti Pierre. Pêcheur d'Islande / Pierre Loti ; il. Edmond Rudaux. – Paris : Calmann Lévy, éditeur, dr. 1911. – 125, [3] s. : il. ; 25 cm. – (Nouvelle Collection Illustrée Calmann-Lévy ; 1)
sygn. 323991 II/L

Luči světa : mysl i aforizmy iz” Talmuda / oprac. Jakob Stern ; tł. G. Barkovskij. – S.-Peterburg : knižnyj sklad” V. I. Gubinskago, 1902. – 63, [1] s. ; 20 cm
sygn. 324093 I/L

Ludwig Rudolph August Birminhold Sebastian. Świat i przemiany skorupy ziemskiej. Cz. 1 / Rudolph Ludwig ; tł. Hipolit Witowski. – Lwów : nakł. Włodzimierza Dzieduszyckiego, 1858. – VI, 232 s., [1] k. tabl. złoż. kolor., [7] k. tabl. (niektóre kolor.) : il., err. ; 24 cm
sygn. 323987 II/L (Cz.1)

Ludwig Rudolph August Birminhold Sebastian. Świat i przemiany skorupy ziemskiej. Cz. 2 / Rudolph Ludwig ; tł. Hipolit Witowski. – Lwów : nakł. Włodzimierza Dzieduszyckiego, 1858. – IV, 198 s., [1] k. tabl. (niektóre kolor.) : il., err. ; 24 cm
sygn. 323987 II/L (Cz. 2)

Luppov Pavel Nikolaevič. Priural'skij kraj / Pavel Nikolaevič Luppov. – S.-Peterburg : Tipografiã V. V. Komarova, 1896. – 184, IV s., [1] k. tabl. : il. ; 22 cm. – (Russkaã zemlã ; t. 4) sygn. 324100 II/L (T.4)

Lutosławski Jan zob. Kozicki Stanisław. Przewodnik po ważniejszych wyższych zakładach rolniczo-naukowych zagranicã / Stanisław Kozicki, Jan Lutosławski. – Warszawa : nakł. Księgarni p.f. E. Wende i S-ka, 1900. – [4], 103, [2] s. ; 20 cm sygn. 323909 I/L

Lutosławski Wincenty. Z dziedziny myśli : studia filozoficzne 1888-1899 / Wincenty Lutosławski. – Warszawa : Jan Fiszer, 1900. – 336 s. ; 21 cm sygn. 323931 II/L

Lyskowski Ignacy. Trzy nauki gospodarskie / Ignacy Łyskowski. – Warszawa : nakład Gebethnera i Wolffa, 1883. – 100 s. ; 20 cm sygn. 323970 I/L

Macaulay Thomas Babington. Tomasza Babingtona Macaulaya Dzieje Anglii : od wstąpienia na tron Jakóba IIgo. T. 1. – Warszawa : skład główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa oraz w Redakcyi „Kłósów”, 1873. – [4], XXXI, [1], 224 s. ; 22 cm sygn. 323878 (T.1)

Macaulay Thomas Babington. Tomasza Babingtona Macaulaya Dzieje Anglii : od wstąpienia na tron Jakóba IIgo. T. 2. – Warszawa : skład główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa oraz w Redakcyi „Kłósów”, 1873. – [4], 318, [1] s. ; 22 cm sygn. 323878 (T.2)

Macaulay Thomas Babington. Tomasza Babingtona Macaulaya Dzieje Anglii : od wstąpienia na tron Jakóba IIgo. T. 3. – Warszawa : skład główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa oraz w Redakcyi „Kłósów”, 1873. [4], 320, [1] s. ; 22 cm sygn. 323878 (T.3)

Macaulay Thomas Babington. Tomasza Babingtona Macaulaya Dzieje Anglii : od wstąpienia na tron Jakóba IIgo. T. 4 / [t. niniejszy przeł. Adolf Peplowski]. – Warszawa : skład główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa oraz w Redakcyi „Kłósów”, 1873. – [4], 218, [1] s. ; 22 cm sygn. 323878 (T.4)

Macaulay Thomas Babington. Tomasza Babingtona Macaulaya Dzieje Anglii : od wstąpienia na tron Jakóba IIgo. T. 5 / przekł. Ernesta Świeżawskiego. – Warszawa : skład główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa oraz w Redakcyi „Kłósów”, 1873. – [4], 271, [1] s. ; 22 cm sygn. 323878 (T.5)

Macaulay Thomas Babington. Tomasza Babingtona Macaulaya Dzieje Anglii : od wstąpienia na tron Jakóba IIgo. T. 6 / przekł. Narcyzy Żmichowskiej. – Warszawa : skład główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa oraz w Redakcyi „Kłósów”, 1873. – [4], 241, [2] s. ; 22 cm sygn. 323878 (T.6)

Macaulay Thomas Babington. Tomasza Babingtona Macaulaya Dzieje Anglii : od wstąpienia na tron Jakóba IIgo. T. 8 / przekł. Adolfa Pawińskiego. – Warszawa : skład główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa oraz w Redakcyi „Kłósów”, 1873. – [4], 281 s. ; 22 cm sygn. 323878 (T.8)

Macaulay Thomas Babington. Tomasza Babingtona Macaulaya Dzieje Anglii : od wstąpienia na tron Jakóba IIgo. T. 9 / przekł. Narcyzy Żmichowskiej. – Warszawa : skład główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa oraz w Redakcyi „Kłósów”, 1873. – [4], 231, [1] s. ; 22 cm sygn. 323878 (T.9)

Macaulay Thomas Babington. Tomasza Babingtona Macaulaya Dzieje Anglii : od wstąpienia na tron Jakóba IIgo. T. 10 / przekł. Adolfa Peplowskiego. – Warszawa : skład główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa oraz w Redakcyi „Kłosów”, 1873. – [4], II, [3], 243, [1], LXIX s. ; 22 cm
sygn. 323878 (T.10)

Macé Jean. Philosophie de poche suivi Le grand savant / Jean Macé. – Paris : J. Hetzel et cie, Éditeurs, [ca 1893]. – XII, 173, [3], XXIII, [1] s. ; 15 cm
sygn. 324012 I/L

Mahler Gottfried. Physikalische Formelsammlung / Gottfried Mahler. – Leipzig : G. J. Göschen'sche Verlagshandlung, 1910. – 182 s. ; 16 cm. – (Sammlung Göschen ; 136)
sygn. 324020 I/L

Mënro D. Očerki” električeskih” ävlenij i ih” primënenij k” praktičeskoj žizni / D. Mënro. – S.-Peterburg : izd. A. S. Suvorina, 1898. – [2], 194, [1] s. : il. ; 16 cm. – (Populárno-Naučnaâ Biblioteka)
sygn. 324016 I/L

Mill John Stuart. Sistema logiki : sočinenie Džona Stúarta Millâ. T. 1 / tł. Fedor Fedorovič Rezener. – Sanktpeterburg : izdanie knigoprodavca i tipografa M. O. Vol’fa, 1878. – [4], XXXI, 522, XI, VI s. ; 24 cm
sygn. 450521 II/L (T.1)

Mill John Stuart. Sistema logiki : sočinenie Džona Stúarta Millâ. T. 2 / tł. Fedor Fedorovič Rezener. – Sanktpeterburg ; Moskva : izdanie knigoprodavca i tipografa M. O. Vol’fa, 1878. – [4], 507, [1], VIII s. ; 24 cm
sygn. 450521 II/L (T.2)

Mochnacki Maurycy. Powstanie narodu polskiego w roku 1830 i 1831. T. 1 / Maurycy Mochnacki. – Poznań : Księgarnia Jana Konstantego Żupańskiego, 1863. – [10], 387 s. ; 22 cm. – (Dzieła Maurycego Mochnackiego : wydanie jedynie prawne ogłoszone z wiedzą matki autora ; t. 2)
sygn. 323959 II/L (T.1)

Mochnacki Maurycy. Powstanie narodu polskiego w roku 1830 i 1831. T. 2 / Maurycy Mochnacki. – Poznań : Księgarnia Jana Konstantego Żupańskiego, 1863. – 445 s. ; 22 cm. – (Dzieła Maurycego Mochnackiego : wydanie jedynie prawne ogłoszone z wiedzą matki autora ; t. 3)
sygn. 323959 II/L (T.2)

Mochnacki Maurycy. Maurycego Mochnackiego pisma rozmaite : oddział porewolu-cyjny / Maurycy Mochnacki. – Poznań : Księgarnia Jana Konstantego Żupańskiego, 1863. – VIII, 290, [1] k. portr. ; 20 cm. – (Dzieła Maurycego Mochnackiego : wydanie jedynie prawne ogłoszone z wiedzą matki autora ; t. 4)
sygn. 323959 II/L

Mochnacki Maurycy. O literaturze polskiej w wieku dziewiętnastym / Maurycy Moch-nacki. – Poznań : Księgarnia Jana Konstantego Żupańskiego, 1863. – VIII, 154 s. ; 23 cm. – (Dzieła Maurycego Mochnackiego : wydanie jedynie prawne ogłoszone z wiedzą matki autora ; t. 5)
sygn. 323959 II/L

Moltke Helmut von. O Polsce / Helmuth von Moltke ; tł. Gustav Karpeles. – Lipsk : F. A. Brockhaus, 1885. – VIII, 103 s. ; 20 cm
sygn. 323925 I/L

Moser James. Teorya i kombinacye interesów terminowych / James Moser ; tł. Nikodem Krakowski. – Warszawa : Gebethner i Wolff, 1884. – [2], 100 s., XXI k. tabl. : il. ; 24 cm
sygn. 323955 II/L

Mottez Lucien Antoine Joseph. La matière, l'éther et les forces physiques / Lucien Mottez. – Paris : Gauthier-Villars ; Cherbourg : Émile Le Maout, 1904. – [2], 236 s. : il. ; 26 cm
sygn. 323998 III/L

Müller Karl. Świat roślinny : dzieło poświęcone miłośnikom przyrody. T. 1, Przygotowanie do podróży / Karl Müller ; tł. Hipolit Witowski. – Kraków : Druk. „Czasu” W. Kirchmayera, 1867. – VIII, 330, [6] s. : il. ; 22 cm
sygn. 453959 II/L (T.1)

Müller Karl. Świat roślinny : dzieło poświęcone miłośnikom przyrody. T. 2, Podróż botaniczna / Karl Müller ; tł. Hipolit Witowski. – Kraków : Druk. „Czasu” W. Kirchmayera, 1867. – [6], 238, [6] s., [1] k. tabl. złoż. : il. ; 22 cm
sygn. 453959 II/L (T.2)

Nauki społeczno-prawne : Nauki filozoficzne / oprac. przez Henryka Forsztetera [et al.]. – Warszawa : nakładem S. Michalskiego i A. Heflicha, 1900. – VII, [2], 432 s. ; 22 cm. – (Poradnik dla samouków ; cz. 3)
sygn. 322498 II/L (T. 3)

Niewęglowski Henryk Grach Piotr. Kurs mechaniki rozumowej. T. 1, Statyka - dynamika punktu / Henryk Grach Piotr Niewęglowskiego. – Paryż : nakładem właściciela Biblioteki Kórnickiej, 1873. – [2], XVI, 544, [4] s. : il., err. ; 24 cm
sygn. 323981 II/L

Niewęglowski Henryk Grach Piotr. Trygonometria z teorią ilości urojonych i z notami / Henryk Grach Piotr Niewęglowskiego. – Paryż : Księg. K. Krolikowskiego ; Warszawa : Księg. M. Glücksberga, 1870. – XV, 407, [1] s. : rys. ; 24 cm
sygn. 323982 II/L

Nusbaum-Hilarowicz Józef. Wiadomości początkowe z biologii czyli Nauki o istotach żyjących przeznaczone dla uczącej się młodzieży : z 38 rysunkami w tekście / Józef Nusbaum. – Warszawa : nakł. Gebethnera i Wolffa, 1898. – 148 s. : il. ; 19 cm
sygn. 323907 I/L

Nussbaum Hilary. Historia Żydów od Mojżesza do epoki obecnej. T. 1 / Hilary Nussbaum. – Warszawa : nakładem Księgarni I. Majznera, 1888. – [4], VII, 266 s. ; 21 cm
sygn. 323867 II/L (T. 1)

Nussbaum Hilary. Historia Żydów od Mojżesza do epoki obecnej. T. 2 / Hilary Nussbaum. – Warszawa : nakładem Księgarni I. Majznera, 1888. – [4], XII, 421 s. ; 21 cm
sygn. 323867 II/L (T. 2)

Nussbaum Hilary. Historia Żydów od Mojżesza do epoki obecnej. T. 3 / Hilary Nussbaum. – Warszawa : nakładem Księgarni I. Majznera, 1888. – [6], VII, 292 s. ; 21 cm
sygn. 323867 II/L (T. 3)

Nussbaum Hilary. Historia Żydów od Mojżesza do epoki obecnej. T. 4 / Hilary Nussbaum. – Warszawa : nakładem Księgarni I. Majznera, 1888. – [6], IX, [2], 334 s. ; 21 cm
sygn. 323867 II/L (T. 4)

Nussbaum Hilary. Historyja Żydów od Mojżesza do epoki obecnej. T. 5, Żydzi w Polsce / Hilary Nussbaum. – Warszawa : nakładem Księgarni I. Majznera, 1888. – XVI, 460 s. ; 21 cm
sygn. 323867 II/L (T. 5)

Očerki Malorossii / red. Vasilij Ivanovič Šemâkin ; wyd. Vissarion Vissarionovič Komarov. – S.-Peterburg : Tipografiâ V. V. Komarova, 1896. – 244, [1], IV s., [1] k. tabl. : il. ; 22 cm. – (Russkaâ zemlâ ; t. 5)
sygn. 324100 II/L (T.5)

Odgers William Blake. Angielski samorząd miejscowy / William Blake Odgers ; tł. Wojciech Szukiewicz. – Warszawa : Druk. Józefa Sikorskiego, 1905. – 160 s. ; 20 cm. – (Biblioteka Dzieł Wyborowych ; t. 395)
sygn. 323972 I/L

Odrowąż-Sypniewski Alfred. Dzieje czasów najnowszych : od roku 1815 do dni naszych / Alfred Odrowąż Sypniewski ; tł. Kazimierz Król. – Petersburg : Nakładem Księgarni K. Grendyszyńskiego, 1899. – [6], 287 s. ; 20 cm
sygn. 323929 II/L

Okolski Stanisław Antoni Zygmunt. Ustrój państw europejskich i Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej / Antoni Okolski. – Warszawa : Skład Główny w Biurze i Ekspedycji Spółki Nakładowej, [1888]. – [4], II, 596, IV, [1] s. : err. ; 22 cm
sygn. 323947 II/L

Penny Virginia. Praca kobiet czyli Zakres ich działalności praktycznie okazany w przeszło 600 powołaniach i zawodach. T. 1 / Virginia Penny ; tł. Anton Daul. – Warszawa : Drukarnia Jana Jaworskiego, 1869. – 226, V, [1] s. ; 21 cm
sygn. 324078 II/L

Petersen Julius. Metody i teorye rozwiązywania zadań geometrycznych konstrukcyjnych zastosowane do przeszło 400 zadań / Julius Petersen ; tł. Karol Hertz. – Warszawa : Wydawnictwo Bernarda Lesmana, 1881. – II, [2], 101 s. : err. ; 22 cm
sygn. 323930 II/L

Piasecki Józef. Ekonomia polityczna według prof. B. Beneckeego [...] / oprac. Józef Piasecki. – Warszawa : nakł. redakcyi „Prawdy”, 1884. – 554, VIII s. : err. ; 22 cm
sygn. 323979 II/L

Pierwszy konkurs cnoty : sprawozdania i materyały. – Warszawa : nakład Redakcyi „Gazety Polskiej”, 1901. – [4], 135 s. ; 20 cm
sygn. 323968 I/L

Pineton de Chambrun Joseph Dominique Aldebert. Nos historiens Guizot, Tocqueville, Thiers / Joseph Pineton de Chambrun. – Paris : Calmann Lévy, éditeur, 1888. – [4], 110 s. ; 24 cm
sygn. 323989 II/L

Piotrowski Gustaw. Zola i naturalizm / Gustaw Piotrowski. – Lwów : nakładem Księgarni H. Altenberga ; Warszawa : Księgarnia pod firmą E. Wende i Spka, 1900. – 172, [3] s. ; 19 cm. – (Wiedza i Życie : zagadnienia i prądy współczesne w dziedzinie wiedzy, sztuki i życia społecznego ; Rok 2, t. 2)
sygn. 323967 I/L

Poddubnyj Ivan Petrovič. Sěvernij kraj / Ivan Petrovič Poddubnyj. – Moskva : Tipografiâ Vysočajše utverždennago T-va I. D. Sytina, 1894. – 234, [1] s., [1] k. tabl. : il. ; 21 cm. – (Russkaâ zemlâ ; t. 1)
sygn. 324100 II/L (T.1)

Poddubnyj Ivan Petrovič. Ozernyj kraj / Ivan Petrovič Poddubnyj. – Moskwa : Tipografiâ Bysočajše utverždennago T-va I. D. Sytina, 1894. – 213, III, [1] s., [1] k. tabl. : il. ; 21 cm. – (Russkaâ zemlâ ; t. 2)
sygn. 324100 II/L (T.2)

Pokrovskij Vasilij Ivanovič. Očerki statistiki narodov i gosudarstv po Kol’bu / Vasilij Pokrovskij. – Sanktpeterburg : v tipografii A. A. Kraevskago, 1868. – [4], 204, XII s. ; 26 cm
sygn. 324004 III/L

Polnyj sbornik platform vsëh russkich političeskich partij : s priloženiem Vysočajšago Manifesta 17 oktâbrâ 1905 g. i vsepoddannjšago doklada grafa Vitte. – [Sankt-Peterburg] : NNS, 1906. – 130, [1] s. ; 23 cm
sygn. 323944 II/L

Pourret L. Formulaire mathématique ou Recueil de formules donnant la solution de toutes les questions usuelles sur les nombres, les surfaces et les volumes [...] / L. Pourret. – Paris : Librairie Classique de Ch. Fouraut et Fils, [1886]. – VII, [1], 112 s. ; 18 cm
sygn. 324033 I/L

Prus Bolesław. Kłopoty babuni / Bolesław Prus. – Warszawa : nakładem i drukiem Aleksandra Pajewskiego, 1874. – [2], 190, [2] s. : il. ; 18 cm
sygn. 324108 I/L

Przyjaciolom Włodzimierza Spasowicza. – Lwów : Drukarnia Wł. Łozińskiego pod zarządem J. Niedopada, 1907. – [2], 161 s. ; 25 cm
sygn. 323988 II/L

Quételet Adolphe. Sur l’homme et le développement de ses facultés, ou Essai de physique sociale. T. 1 / Adolphe Quételet. – Paris : Bachelier, Imprimeur-Libraire, 1835. – [4], XII, 327, [1] s., 2 k. tabl. złoż. : il. ; 23 cm
sygn. 323940 II/L (T.1)

Quételet Adolphe. Sur l’homme et le développement de ses facultés, ou Essai de physique sociale. T. 2 / Adolphe Quételet. – Paris : Bachelier, Imprimeur-Libraire, 1835. – [4], VIII, 327, [1] s., [4] k. tabl. złoż. : il. ; 23 cm
sygn. 323940 II/L (T.2)

Quinet Edgar. Nowy duch / Edgar Quinet. – Warszawa : Wydawnictwo Spółki Nakładowej, 1881. – [10], 294 s. ; 20 cm
sygn. 323912 I/L

Reich Emil. Niemcy współczesne / Emil Reych ; z przedm. Tadeusza Gruźewskiego. – Warszawa : Ed. Nicz i S-ka, [1909]. – 132 s. ; 19 cm. – (Biblioteka Dzieł Wyborowych)
sygn. 323897 I/L

Reis Paul. Wykład fizyki opracowany na podstawie najnowszych badań. T. 2, Fizyka właściwa : ruch falowy, akustyka i optyka / Paweł Reis. – Warszawa : drukiem Aleksandra Pajewskiego, 1874. – [4], 256 s. : il. ; 22 cm. – (Wydawnictwo Czasopisma „Przyroda i Przemysł”)
sygn. 323984 II/L (T.2)

Reis Paul. Wykład fizyki opracowany na podstawie najnowszych badań. T. 3, Fizyka właściwa : nauka o ciepłe, magnetyzm i elektryczność / Paweł Reis. – Warszawa : drukiem Aleksandra Pajewskiego, 1874. – [4], 267, [1] s. : il. ; 22 cm. – (Wydawnictwo Czasopisma „Przyroda i Przemysł”)
sygn. 323984 II/L (T.3)

Reybaud Louis. Jérôme Paturot : à la recherche d'une position sociale / Louis Reybaud. – Paris : Calman Lévy, éditeur : Ancienne Maison Michel Lévy Frères, 1879. – IX, 426 s. ; 20 cm. – (Nouvelle Collection Michel Lévy ; Collection Michel Lévy 1760-8678)
sygn. 324063 I/L

Rezul'taty odnodnevnoj perepisi naseleniâ goroda Varšavy v 1882 godu. Č. 1, Naselenie po vozrastu, graždanskomu sostoâniû, ispovëdaniâm, nacional'nostâm, gramotnosti., rodu žitel'stva, semejnym otnošeníâm, městu roždeniâ. – Warszawa : [Gebethner i Wolff], 1883. – [6], 91, [7] s., IX k. tabl. : il. ; 29 cm
sygn. 324008 III/L (Cz.1)

Rezul'taty odnodnevnoj perepisi naseleniâ goroda Varšavy v 1882 godu. Č. 2, Statistika domov, spisok nedvižimostâm goroda Varšavy i predmest'â Pragi i statistika kvartir. – Warszawa : [Gebethner i Wolff], 1884. – [2], 79, [6] s. ; 29 cm
sygn. 324008 III/L (Cz.2)

Rezul'taty odnodnevnoj perepisi naseleniâ goroda Varšavy v 1882 godu. Č. 3, Naselenië po rodu zanätij. – Warszawa : [Gebethner i Wolff], 1885. – [4], 283 s. ; 27 cm
sygn. 324008 III/L (Cz.3)

Ribot Théodule. Charakter : obrazovanie haraktera, ego élementy, vidy, raznovidnosti i ukloneniâ : psihologičeskij etûd" / Théodule Ribot ; tš. Ipolit Pavlivič Rapgof. – S.-Peterburg" : izdanie knigoprodavca V. I. Gubinskago, 1899. – 74, [1] s. ; 20 cm
sygn. 324092 I/L

Richet Charles Robert. Essai de psychologie générale / Charles Richet. – Paris : Ancienne Librairie Germer Baillière et Cie : Félix Alcan, éditeur, 1887. – XIV, 193, [2] s. ; 20 cm. – (Bibliothèque de Philosophie Contemporaine)
sygn. 324062 I/L

Riehl Alois. Fryderyk Nietzsche : artysta i myśliciel / Alojzy Riehl ; tš. Wilhelma Feldmana. – Warszawa : Wydawnictwo „Przeglądu Tygodniowego”, 1900. – [2], 147 s. ; 19 cm
sygn. 323976 I/L

Rüegg Hans Rudolf. Drittes Sprachbüchlein für schweizerische Elementarschulen / Hans Rudolf Rüegg. – Zürich ; Bern : Verlag von Orell Füssli & Cie., [ca 1878]. – 162 s. : il. ; 20 cm. – (H. R. Rüegg's Sprach und Lehrbücher für die Schweizerischen Volksschulen)
sygn. 324098 I/L (T.3)

Rüegg Hans Rudolf. Lehr- und Lesebuch für die mittleren Klassen schweizerischer Volksschulen : in drei Teilen. 1. Tl., Viertes Schuljahr / Hans Rudolf Rüegg. – Zürich : Art. Institut Orell Füssli, [ca 1885]. – 173 s. : il. ; 20 cm. – (H. R. Rüegg's Sprach und Lehrbücher für die Schweizerischen Volksschulen)
sygn. 324095 I/L (T.1)

Rüegg Hans Rudolf. Lehr- und Lesebuch für die mittleren Klassen schweizerischer Volksschulen. 2. Tl., Fünftes Schuljahr / Hans Rudolf Rüegg. – Zürich : Druck und Verlag des Art. Institut Orell Füssli, 1893. – [2], 205 s. : il. ; 20 cm. – (H. R. Rüegg's Sprach und Lehrbücher für die Schweizerischen Volksschulen)
sygn. 324095 I/L (T.2)

Rüegg Hans Rudolf. Lehr- und Lesebuch für die mittleren Klassen schweizerischer Volksschulen in drei Theilen. 3. Tl. / Hans Rudolf Rüegg. – Zürich : Verlag von Orell Füssli & Co., 1885. – 206 s. : il. ; 20 cm
sygn. 324095 I/L (T.3)

Rüegg Hans Rudolf. Zweites Sprachbüchlein für schweizerische Elementarschulen / Hans Rudolf Rüegg. – In neuer Rechtschreibung. – Zürich : Verlag des Art. Institut Orell Füßli, [ca 1878]. – 136 s. : il. ; 20 cm. – (H. R. Rüegg’s Sprach und Lehrbücher für die Schweizerischen Volksschulen)
sygn. 324098 I/L (T.2)

Sa’di Mosleh ben ‘Abdollaḥ. Perska Księga na polski język przełożona od Jmci Pana Samuela Otwinowskiego, nazwana Giulistan, to jest Ogród różany / Mosleh ben ‘Abdollaḥ Sa’di ; tł. Samuel Otwinowski. – Warszawa : nakładem Świdzińskich, 1879. – [6], XVIII, 285 s. ; 28 cm. – (Biblioteka Ordynacyi Krasieńskich / Muzeum Konstantego Świdzińskiego ; t. 4)
sygn. 323992 II/L

Saffray Charles. Histoire de la Terre : entretiens sur le passé, le présent et l’avenir de notre planète / Charles Saffray. – Paris : Librairie Hachette et Cie, 1880. – VIII, 182, [1] s. : il. ; 17 cm
sygn. 324014 I/L

Saigey Émile. La physique moderne : essai sur l’unité des phénomènes naturels / Émile Saigey. – Paris : Germer Baillière, Libraire-Éditeur, 1867. – [4], 228 s. ; 20 cm
sygn. 324065 I/L

Salmon George. Wykład zupełny algebry. Cz. 2, Algebra wyższa. T. 2, Teorya wyznaczników i ich przedniejsze zastosowania / George Salmon ; przeł. Adolf Sągajło. – Paryż : nakł. właściciela Biblioteki Kórnickiej, 1874. – [2], 400 s. ; 24 cm
sygn. 323983 II/L (Cz. 2, T. 2)

Saltykov Mihail Evgrafovič. Kruglyj god / Mihail Evgrafovič Saltykov. – S.-Peterburg : Tipografiâ A. S. Suvorina, 1880. – [4], 228, [1] s. ; 22 cm
sygn. 323951 II/L

Schippel Max. Nędza dzisiejsza i dzisiejsze przeludnienie / Max Schippel. Warszawa : skł. gł. u Gebethnera i Wolffa, 1886. – [4], 189 s. ; 21 cm
sygn. 323873 II/L

Schöpfer Karl. Dr. Ewald Hartenbach’s Kunst ein vorzügliches Gedächtnis zu erlangen : nicht Marktschreierei, sondern auf Wahrheit, Erfahrung und Vernunft begründet und auf fast alle Wissenschaften anwendbar : zum besten aller Stände und aller Lebensalter / Karl Schöpfer. – Halberstadt ; Leipzig : Verlag der Ernst’schen Buchhandlung, [1893]. – VIII, 116 s. ; 19 cm
sygn. 324029 I/L

Séailles Gabriel. Demokracja i oświata / Gabrjel Séailles ; tł. Konrad Drzewiecki. – Warszawa : nakł. Gebethner i Wolff ; Kraków : G. Gebethner i Spółka, 1906. – XIII, [3], 249, [2] s. ; 19 cm. – (Biblioteka Filozoficzno-Społeczna)
sygn. 323899 I/L

Šeglov Nikolaj Tihonovič. Načal’nyâ osnovaniâ algebry : s tablicami stepenej čisel ot 1 do 1000 / Nikolaj Tihonovič Šeglov. – Sanktpeterburg : izdanie Knigoprodavca S. Lo-skutova, 1853. – XVI, 468, XXVI, [2] s. ; 25 cm
sygn. 323996 II/L

Sheldon Walter Lorenzo. Ruch etyczny / Walter Lorenzo Sheldon ; tł. J. K. Potocki i W. M. Kozłowski. – Łódź : Wydawnictwo „Przeglądu Filozoficznego”, 1900. – 446, [1] s. ; 18 cm
sygn. 323910 I/L

Sighele Scipio. Tłum zbrodniczy : szkic psychologii zbiorowej / Scypio Sighele ; tł. Antoniny Morzkowskiej. – Warszawa : G. Centnerszwer, 1895. – 157, [2] s. ; 19 cm
sygn. 323978 I/L

Skórkowski Antoni. Szkice popularne najnowszych postępów przyrodoznawstwa / Antoni Skórkowski. – Warszawa : nakładem Księgarni Teodora Paprockiego i S-ki, 1886. – [3], 244, [2] s. ; 21 cm
sygn. 323932 II/L

Skrzyńska Kazimiera. Kobieta w pieśni ludowej / Kazimiera Skrzyńska. – Warszawa : skład główny w księgarni M. Arcta, 1891. – 100 s. ; 17 cm. – (Biblioteka „Wisły” ; t. 8)
sygn. 323866 I/L

Smiles Samuel. Życie i praca czyli Życiorysy ludzi sławnych / Samuel Smiles ; tł. Adolf Dygasiński. – Warszawa : Wydawnictwo Przeglądu Tygodniowego, 1888. – [4], 348 s. ; 21 cm
sygn. 323926 II/L

Sochocki Julian. Rozwiązywanie równań liczebnych / Julijan Sochocki. – Warszawa : w drukarni Noskowskiego, 1884. – XII, 212 s. ; 25 cm. – (Biblioteka Matematyczno-Fizyczna. Seryja IV ; t. 2)
sygn. 324000 II/L

Soulié Frédéric. Les mémoires du diable. 1 / Frédéric Soulié. – Paris : Calmann Lévy, Éditeur, 1877. – [4], 309, [2] s. ; 20 cm. – (Collection Michel Lévy ; Oeuvres Complètes de Frédéric Soulié)
sygn. 324040 I/L (T.1)

Soulié Frédéric. Les mémoires du diable. 2 / Frédéric Soulié. – Paris : Calmann Lévy, Éditeur, 1877. – [4], 297, [2] s. ; 20 cm. – (Collection Michel Lévy ; Oeuvres Complètes de Frédéric Soulié)
sygn. 324040 I/L (T.2)

Soulié Frédéric. Les mémoires du diable. 3 / Frédéric Soulié. – Paris : Calmann Lévy, Éditeur, 1888. – [4], 300 s. ; 20 cm. – (Collection Michel Lévy ; Oeuvres Complètes de Frédéric Soulié)
sygn. 324040 I/L (T.3)

Sporer Benedikt. Niedere Analysis / von Benedikt Sporer. – 2. verb. Aufl., 2 Abdruck. – Leipzig : G. J. Göschen'sche Verlagshandlung, 1903. – 179 s. ; 16 cm. – (Sammlung Göschen ; 53)
sygn. 324017 I/L

Supiński Józef. Siedm wieczorów : pogadanki o rzeczach pożytecznych / Józef Supiński. – Warszawa : nakład Gebethnera i Wolffa, 1883. – [4], 140 s. ; 20 cm
sygn. 323964 I/L

Svobodová Ružena. Błogosławiony / Ružena Svobodova ; tł. Jerzy Bandrowski. – Warszawa ; Lwów : Księgarnia St. Sadowskiego, 1909. – [4], IV, 154 s. ; 18 cm. – (Nowości Literackie ; t. 14)
sygn. 323896 I/L

Szymański Adam Ludwik. Wśród Słoweńców : szkice z życia uspołecznionych pobratymców / A. L. Szymański. – Warszawa : wydawca Seweryn Saryusz-Zaleski, 1908. – 163, [1] s. ; 20 cm
sygn. 323903 I/L

Śniadecki Jan. Trygonometria kulista analitycznie wyłożona : z przystosowaniem do rozmiaru ziemi i do zadań astronomicznych ku użyciu uczących się w Imperatorskim Wileńskim Uniwersytecie / Jan Śniadecki. – Wyd. 2. znacznie powiększ. – Wilno ; Warszawa : nakładem i drukiem Józefa Zawadzkiego, 1820. – XVI, [8], 166 s., [3] k. tabl. (w tym złoż.) : err. ; 21 cm sygn. 323957 II/L

Święcicki Julian Adolf. Historia literatury żydowskiej : z ilustracjami. Cz. 1 / Julian Adolf Święcicki. – Warszawa : Drukarnia A. T. Jezierskiego, 1902. – 263, [1] s. : il., mapa, portr. ; 20 cm. – (Biblioteka Dzieł Wyborowych) ; (Historia literatury powszechnej : w monografiach : z ilustracjami ; t. 6, cz. 1) sygn. 323858 (T.6, cz.1)

Święcicki Julian Adolf. Historia literatury żydowskiej : z ilustracjami. Cz. 2 / Julian Adolf Święcicki. – Warszawa : Drukarnia A. T. Jezierskiego, 1903. – 288 s. : il. ; 20 cm. – (Biblioteka Dzieł Wyborowych) ; (Historia literatury powszechnej : w monografiach : z ilustracjami ; t. 6, cz. 2) sygn. 323858 (T.6, cz. 2)

Święcicki Julian Adolf. Historia literatury żydowskiej : z ilustracjami. T. 2, cz. 1 / Julian Adolf Święcicki. – Warszawa : Drukarnia A. T. Jezierskiego, 1903. – 312 s. : il. ; 20 cm. – (Biblioteka Dzieł Wyborowych) ; (Historia literatury powszechnej : w monografiach : z ilustracjami ; t. 7) sygn. 319766 I/L (T.7, cz.1)

Święcicki Julian Adolf. Historia literatury żydowskiej : z ilustracjami. T. 2, cz. 2 / Julian Adolf Święcicki. – Warszawa : Drukarnia A. T. Jezierskiego, 1903. – 368 s. : il., err. ; 20 cm. – (Biblioteka Dzieł Wyborowych) ; (Historia literatury powszechnej : w monografiach : z ilustracjami ; t. 7) sygn. 319766 I/L (T.7, cz.2)

Święcicki Julian Adolf. Literatura arabska / Julian Adolf Święcicki. – [Warszawa : nakł. i druk Ś. Lewentala, 1887]. – S. 338-451 ; 21 cm sygn. 454047 II/L

Święcicki Julian Adolf. Literatura chińska / Julian Adolf Święcicki. – [Warszawa : nakł. i druk Ś. Lewentala, 1880]. – 58 s. : il. ; 21 cm sygn. 454046 II/L

Święcicki Julian Adolf. Literatura japońska / Julian Adolf Święcicki. – [Warszawa : nakł. i druk Ś. Lewentala, 1887]. – S. 594-661 ; 21 cm sygn. 454049 II/L

Święcicki Julian Adolf. Literatura perska / Julian Adolf Święcicki. – [Warszawa : nakł. i druk Ś. Lewentala, 1887]. – S. 452-593 ; 21 cm sygn. 454048 II/L

Thackeray William Makepeace. Snoby : utwór humorystyczny / William Makepeace Thackeray ; tł. Maria Sadowska. – Petersburg : nakład tłumacza, 1860. – [4], 238, II s. ; 19 cm sygn. 323963 I/L

Thünen Johann Heinrich von. Państwo odosobnione w stosunku do rolnictwa i ekonomii społecznej / Johann Heinrich von Thünen. – Warszawa : Drukarnia Karola Kowalewskiego, 1859. – XX, 399 s. ; 22 cm sygn. 324079 II/L

Toulouse Édouard. Jak żyć należy / Édouard Toulouse ; tł. Adolf Strzelecki. – Warszawa : Wydawnictwo Michała Arcta, 1911. – [4], 284 s. ; 19 cm. – (Księgi Życia i Ducha)
sygn. 323911 I/L

Trembecki Stanisław. Poezye Stanisława Trembeckiego. – Warszawa : Jan Breslauer, 1865. – IV, 292, IV s. ; 18 cm
sygn. 323904 I/L

Trepka Mścisław Edgar. Rzecz o socyalizmie. T. 1 / Mścisław Edgar Trepka. – Warszawa : skł. gł. w Księgarni Gebethnera i Wolffa, 1888. – XXVIII, 229, [2] s. : err. ; 19 cm
sygn. 323887 (T.1)

Trepka Mścisław Edgar. Rzecz o socyalizmie. T. 2 / Mścisław Edgar Trepka. – Warszawa : skł. gł. w Księgarni Gebethnera i Wolffa, 1888. – [4], 233, [2] s. : err. ; 19 cm
sygn. 323887 (T.2)

Wawrzeński Marian. Nowe naukowe stanowisko pojmowania i wyjaśniania niektórych przejawów w dziedzinie ludoznawstwa i archeologii przedhistorycznej : naukowa notata przedwstępna / Marian Wawrzeński. – Warszawa : druk L. Bilińskiego i W. Maślankiewiczza, 1910. – 26 s. : il. ; 21 cm
sygn. 470206 II/L

Wells Herbert George. Bor'ba mirow : roman Uëll'sa / Herbert Wells ; tł. Konstantin Konstantinovič Tolstoj. – S.-Peterburg : izdanie redakcii „Novogo Żurnala Inostrannoj Literatury”, 1898. – [4], 317, [1], II s. ; 17 cm
sygn. 324023 I/L

Wey Francis. Les Anglais chez eux suivi de Hogarth et ses amis ou Londres au siècle passé / Francis Wey. – Paris : Librairie Hachette e t Cie, 1876. – [4], 400 s. ; 20 cm
sygn. 324084 I/L

Wiszniewski Michał. Bakona metoda tłómaczenia natury : z dodaniem wiadomości o Sędziwoju, alchemiku polskim / Michał Wiszniewski. – Warszawa : nakł. i druk S. Lewentala, 1876. – 136, [2] s. ; 21 cm. – (Biblioteka Najcelniejszych Utworów Literatury Europejskiej. Literatura Polska)
sygn. 323927 II/L

Wundt Wilhelm. Wykłady o duszy ludzkiej i zwierzęcej. Cz. 1 / Wilhelm Wundt. – Kraków : nakł. A. Dygasińskiego i Małuji, 1873. – 557, IV, [1] s. : err. ; 22 cm. – (Biblioteka Umiejętności Przyrodniczych ; t. 2)
sygn. 323953 II/L (Cz.1)

Wystawa Światowa (1900 ; Paryż). – Paris : publié par la Librairie Hachette & Cie, 1900. – XXIV, 484 s. : il. ; 21 cm
sygn. 323893 II/L

Wyzewa Théodore de. L'affaire Dreyfus : les dessous d'une trahison / Théodore de Wyzewa. – Paris : Librairie des Nouvelles Collections Illustrées, [ca 1900]. – 126 s. ; 17 cm
sygn. 324022 I/L

Załęski Witold. Królestwo Polskie pod względem statystycznym. Cz. 1, Ludność, rolnictwo, górnictwo i finanse / Witold Załęski. – Warszawa : Skł. gł. w Księgarni Jana Fiszera, 1900. – [4], VI, 194, [2] s. ; 25 cm
sygn. 453969 II/L (Cz.1)

Znatowicz Bronisław. Zasady chemii ogólnej / Bronisław Znatowicz. – Warszawa : nakł. Gebethnera i Wolfa, 1884. – VII, 392, VI, [1] s. : il. ; 21 cm. – (Biblioteka Umiejętności Przyrodniczych)
sygn. 323936 II/L

Żórawce / [przedł. Jerzy Jankowski ; aut. Aleksander Zwierzyński et al.]. – Wilno : nakład autorów : Drukarnia Józefa Zawadzkiego, 1910. – 135 s., [4] s. tabl. : il. ; 30 cm
sygn. 324011 III/L